

64 48 7158

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 12
1948г.

Сталінскія клопаты аб беларускім народзе

Дапамога Саюзнага ўрада сельскай гаспадарцы
Беларусі ў 1949 годзе

АЛГАСНАЕ сялянства рэспублікі, выконваючы рашэнні лютаўскага Пленума ЦК ВКП(б), пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі Беларусі, пры велізарнай дапамозе Саюзнага ўрада, ЦК ВКП(б) і асабіста таварыша Сталіна дабілася вялікіх поспехаў.

У рэспубліцы штогод павялічваюцца пасеўныя плошчы, аднаўляецца сетка племянных ферм і рассаднік-каў жывёлы, адноўлены ўсе МТС, аб'ём трактарных работ перавышае ўжо зараз даваенны ўзровень, сельскагаспадарчыя работы ў калгасах праходзяць больш арганізавана. У 1948 годзе сельская гаспадарка Беларусі здала дзяржаве збожжа на 4 мільёны пудоў больш, чым у 1940 годзе.

Аднак у нас ёсць яшчэ і такія калгасы, якія значна адстаюць у сваім эканамічным развіцці: у іх невысокая ўраджайнасць, парушаецца Статут сельскагаспадарчай арцелі, дрэнна арганізавана праца і слаба пастаўлена працоўная дысцыпліна.

XVIII Пленум ЦК КП(б)Б, які адбыўся ў пачатку снежня 1948 года, абмеркаваў і прыняў разгорнутую пастанову па пытанню «Аб мерапрыемствах па выкананні пастановы Савета Міністраў Саюза ССР ад 8 лістапада 1948 года «Аб мерах дапамогі сельскай гаспадарцы БССР у 1949 годзе». Пастанова Саюзнага ўрада з'яўляецца новай праявай бацькоўскіх клопатаў таварыша Сталіна аб беларускім народзе, аб далейшым палепшэнні яго добрабыту.

На 1949 год Саюзна ўрад выдзеліў для МТС Беларусі 3000 трактараў, 220 збожжавых камбайнаў, 200 грузавых аўтамашы і 80 перасоўных рамонтных майстэрняў тыпу «А», вялікую колькасць нафтавага, 2000 трактарных плугоў, 1200 трактарных сеялак, 600 складаных малатарань, 2800 сартыровак і трыераў, а таксама значную колькасць іншых прычэпных трактарных і конных сельскагаспадарчых машын і прылад для МТС і калгасаў.

Машына-трактарныя майстэрні і рамонтныя заводы атрымаюць розныя металаапрацоўчыя станкі, электраматоры і іншае абсталяванне. Совет Міністраў СССР прапанаваў закончыць у 1949—1950 гадах будаўніцтва Слуцкага, Магілёўскага, Гомельскага, Баранавіцкага і Гродзенскага рамонтных заводаў.

Пастановай урада прадугледжана механізацыя калгасных жывёлагадоўчых ферм. У 1949 годзе ў рэспубліку будуць завезены электраматоры, аўтапалкі, кармазапарнікі і да т. п. Для будаўніцтва жывёлагадоўчых ферм Саюзна ўрад адпускае 250 тон цвікоў, 3000 тон цэменту, 900 тон сартавога жалеза, 300 тысяч квадратных метраў аконнага шкла, 330 тысяч кубаметраў драўніны. У 1949 годзе калгасам Беларусі будзе прададзена 900 грузавых аўтамашы.

Усё гэта дапаможа нам хутчэй аднавіць сельскую гаспадарку ва ўсходніх абласцях і значна ўмацаваць тэхнічную базу калгасаў заходніх абласцей, падняць эканоміку адстаючых раёнаў, калгасаў і падцягнуць іх да ўзроўню перадавых.

Па прапанове ўрада СССР у калгасах рэспублікі ў наступным годзе будзе шырока арганізавана вапнаванне глебы, а таксама перапрацоўка вапнякоў на ўгнаенне. Для гэтага калгасам выдзелена неабходнае абсталяванне.

Пасеўная плошча ў калектыўных гаспадарках Беларусі павялічыцца да 2.607.800 гектараў (у тым ліку па збожжавых культурах — 1.850.000 гектараў, па тэхнічных — 161.800). Саюзна ўрад вялікае значэнне надае асушцы балот. Да канца 1950 года наша рэспубліка абавязана асушыць і асвоіць 270 тысяч гектараў балотных зямель. На асушку балот урад адпускае калгасам крэдыт тэрмінам на 8 год. Гэты крэдыт будзе пагашацца, пачынаючы з трэцяга года пасля заканчэння асушальных работ. Для патрэб меліярацыі прадугледжана будаўніцтва завода па вырабу лугабалотнага інвентара.

У Любанскім, Васілевіцкім і Рагачоўскім раёнах у наступным годзе будуць створаны насенневодчыя рассаднікі для лугапашавых траў.

Совет Міністраў СССР прадугледзеў мерапрыемствы для далейшага росту і павышэння прадукцыйнасці калгаснай жывёлагадоўлі. Намечана завезці ў рэспубліку племянную жывёлу, развіць і палепшыць племянную справу, падрыхтаваць кадры і расшырыць зоаветсетку.

Сельскагаспадарчы інстытут у Горках ператвараецца ў Беларускае сельскагаспадарчую акадэмію. Пры акадэміі, пачынаючы з 1949 года, будуць працаваць розныя курсы па павышэнню кваліфікацыі галоўных зоатэхнікаў, аграномаў, загадчыкаў раённых аддзелаў сельскай гаспадаркі, дырэктараў, старшых механікаў і аграномаў МТС і іншых спецыялістаў.

Пастанова Савета Міністраў Саюза ССР адкрывае шырокія магчымасці для новага магутнага ўздыму і росквіту сацыялістычнай сельскай гаспадаркі Савецкай Беларусі.

За новы ўздым сельскай гаспадаркі

Дапамогу Саюзнага ўрада з велізарным уздымам сустрэлі ўсе калгаснікі і калгасніцы, работнікі МТС і саўгасаў, сяляне заходніх абласцей Беларусі. Яны выказваюць пачуцці глыбокай удзячнасці партыі, ураду і асабіста таварышу Сталіну за клопаты і дапамогу ў справе далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі.

Перад усімі працаўнікамі вёскі стаяць зараз неадкладныя задачы: паспяхова завяршыць сельскагаспадарчыя работы бягучага года і падрыхтавацца да правядзення работ у наступным годзе. Неабходна дабіцца сур'ёзнага ўздыму культуры земляробства, поўнасна выкарыстаць тэхніку, атрыманую ад Саюзнага ўрада. Трэба завяршыць работы па ўвядзенню ў калгасах правільных севазваротаў, палепшыць справу насенневодства, высока якасна апрацаваць глебу і правесці сяўбу ў лепшыя агратэхнічныя тэрміны і толькі гатунковым насеннем, шырока выкарыстаць мясцовыя і мінеральныя ўгнаенні для падкормкі пасаваў.

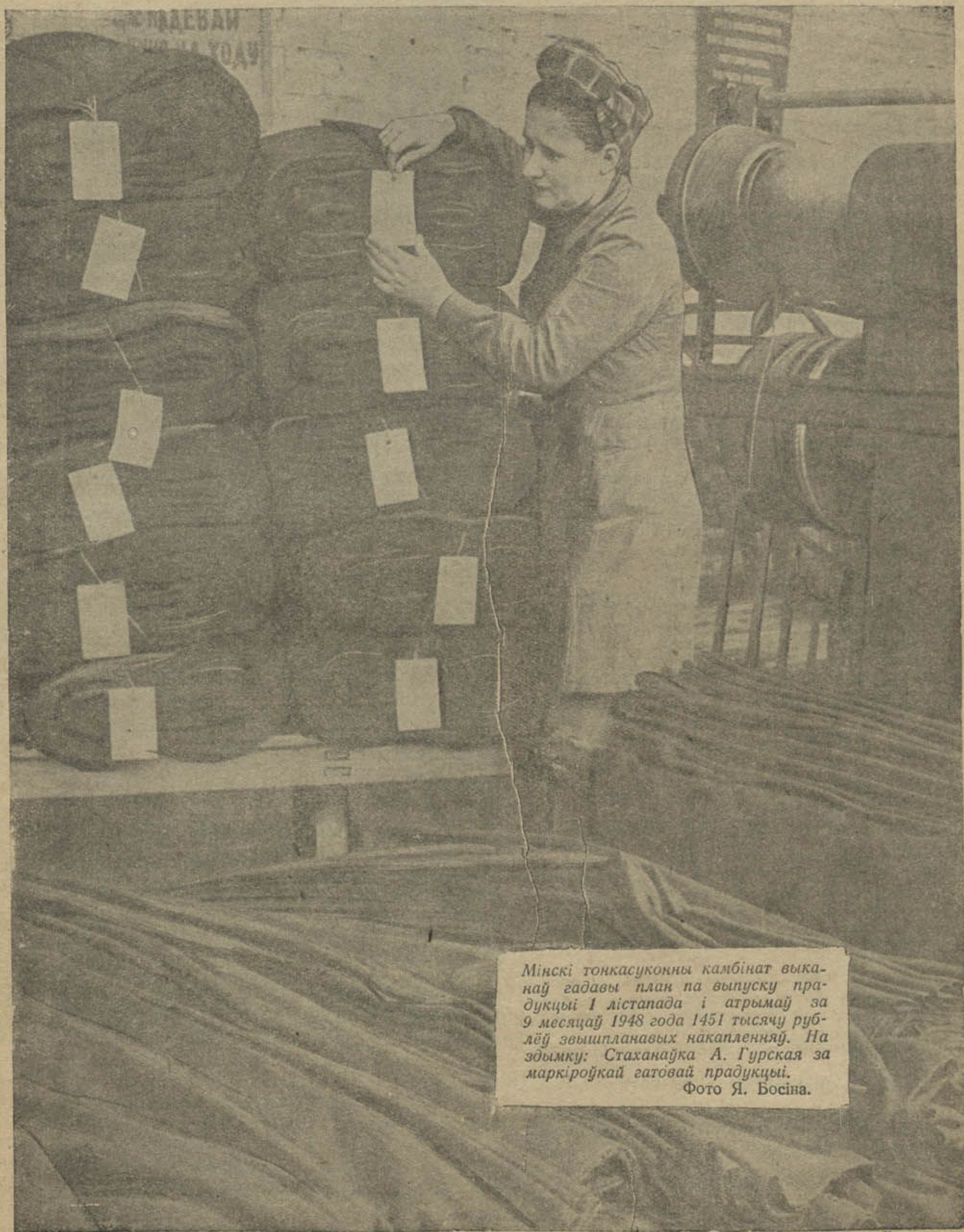
Пленум ЦК КП(б)Б патрабаваў рашуча палепшыць кіраўніцтва развіццём грамадскай жывёлагадоўлі ў калгасах. Трэба дабіцца, каб кожная ферма ўзорна правяла зімоўку жывёлы, не дапускаючы страт, каб кожны раён, калгас і вобласць забяспечылі безумоўнае выкананне ўрадавых планаў па жывёлагадоўлі.

Працаўнікі сельскай гаспадаркі нашай рэспублікі павінны накіраваць усе свае намаганні на тое, каб дабіцца няспыннага росту ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур і высокай прадукцыйнасці жывёлагадоўлі.

Няма сумнення ў тым, што жанчыны зоймуць дастойнае месца ў радах барацьбітоў за новы магутны ўздым сельскай гаспадаркі нашай рэспублікі.

На першай старонцы вкладки: Студэнтка-выдатніца 2 курса літаратурнага факультэта Баранавіцкага настаўніцкага інстытута комсамолка Браніслава Поўтар. Фото В. Марцыёнка.

НОВЫМІ ВЫТВОРЧЫМІ ПЕРАМОГАМІ АЗНАМЯНУЕМ 30-годдзе БССР!

Мінскі тонкасукоцны камбінат выка-
наў гадавы план па выпуску пра-
дукцыі 1 лістапада і атрымаў за
9 месяцаў 1948 года 1451 тысяччу руб-
лёў звышпланавых назапленняў. На
здымку: Стаханайка А. Гурская за
маркіроўкай гатовай прадукцыі.
Фото Я. Босіна.

Па БССР

НОВЫЯ ТВОРЫ БЕЛАРУСКИХ ПІСЬМЕННІЦ

Да 30-й гадавіны БССР пісьменнікі і паэты рэспублікі рыхтуюць новыя творы, у якіх адлюстроўваецца гераічны шлях беларускага народа, пройдзены пад слаўным сцягам партыі Леніна — Сталіна.

Новыя кнігі рыхтуюць да друку і жанчыны-пісьменніцы.

Паэтэса Эдзі Агняцвет напісала новую паэму «Песня пра піонерскі сцяг» аб юных героях Айчынай вайны. Паэма напісана паводле матэрыялаў аб падпольнай рабоце піонераў Добруша. Паэтэса рыхтуе таксама зборнік новых вершаў «Дарога ў будучыню».

Паэтэса Канстанцыя Буйла здала ў друк зборнік вершаў «Світанне».

Новую кнігу вершаў рыхтуе паэтэса Ніна Тарас.

Пісьменніца Елена Васілевіч закончыла апавесць «Шляхі-дарогі».

Прынята да друку апавесць маладой пісьменніцы, настаўніцы Пружанскага раёна, Ларысы Усціменка — «Дачка народа», у якой расказваецца аб актыўным удзеле жанчын Беларусі ў падпольнай рабоце ў перыяд нямецкай акупацыі.

РОСТ ПАЛІТЫЧНАЙ АКТЫўНАСЦІ ЖАНЧЫН

Расце лік жанчын, вылучаных на кіруючую партыйную, савецкую і гаспадарчую работу. У Брэсце 27 жанчын выбраны сакратарамі пярвічных партыйных арганізацый. 1445 жанчын воўласці з'яўляюцца дэпутатамі сельскіх, раённых і гарадскіх Саветаў, 11 актывістак працуюць у складзе сельскіх Саветаў, 33 — намеснікамі старшын.

Больш 1000 жанчын — урачы, фельчарыцы, медсёстры. Многія працуюць у школах, дзіцячых дамах і садах, загадваюць клубамі, хатамі-чытальнямі, бібліятэкамі. Сярод дэпутатаў Вярхоўнага Савета СССР і БССР — 6 жанчын Брэсцкай вобласці.

ПЯЦЬ ГАДАВЫХ НОРМ

Работніцы Навагрудскай швейнай фабрыкі Баранавіцкай вобласці з кожным днём дабіваюцца новых вытворчых поспехаў у чэсць 30-годдзя БССР. Швея Анна Квятко за дзесяць месяцаў выканала больш двух гадавых норм, Вера Хвянько выканала дзесяцімесячную праграму на 131 прац. Не адступаюць ад іх і работніцы Яўсюк, Гайдук, Стома, Жыгала, Самасюк і Радзюк. Усе яны выконваюць свае заданні на 130—160 працэнтаў. З пачатку пяцігодкі кожная з іх выканала па пяць гадавых норм.

КАЛГАСНЫЯ ЭЛЕКТРАСТАНЦЫ

У Баўруйскай вобласці закончана будаўніцтва высокавольтнай лініі Слуцк—Грэск. Заканчваецца будаўніцтва другой такой-жа лініі Слуцк—Старобін.

Раённыя цэнтры Грэск, Старобін і 13 бліжэйшых калгасаў атрымаюць электрычнае святло.

У хуткім часе заканчваецца абсталяванне Быстрыцкай міжкалгаснай электрастанцыі ў Капыльскім раёне. Электрастанцыя к 30-годдзю БССР дасць святло шасці калгасам.

У калгасах імя БВА, Любаньскага раёна, «Рассвет» і «Чырвоны баец», Кіраўскага раёна, таксама заканчваецца будаўніцтва электрастанцый. У дамах калгаснікаў хутка загарыцца лямпачка Ільіча.

Усяго ў вобласці электрыфікуецца 36 калгасаў і 9 МТС.

ВЫПУСК ШВЕЙНЫХ МАШЫН

Аршанскі завод «Чырвоны Кастрычнік» пачаў выраб швейных машын. К 30-годдзю БССР завод выпусціць першую партыю машын.

НОВЫЯ ДЗІЦЯЧЫЯ ЯСЛІ

Выдатны падарунак падрыхтавалі малым да 30-годдзя БССР трактарабудаўнікі: яслі на 100 коек. Дом для яслей будавалі з вялікай любоўю. Светлыя, сонечныя пакоі ўтульна абсталяваны.

Зінаіда Андруковіч — комсамолка-стаханайка Мінскага паравознага дэпо, выканайшая сваю пяцігодку.

Фото В. Лупейкі.

У сярэдзіне снежня адкрываюцца дзіцячыя яслі на 100 коек у Віцебску, на 60 коек у Маладзечна і на 40 коек у Баранавічах. Для ўсіх гэтых яслей пабудаваны новыя прасторныя дамы.

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

Пролетары ўсіх краін, еднацца!

Выданне
ЦК КП(б)Б

12

Снежань 1948 г.

ВЯЛІКАМУ СВЯТУ—ДАСТОЙНУЮ СУСТРЭЧУ!

БЕЛАРУСКІ народ рыхтуецца адзначыць знамянальную дату ў сваім жыцці — 1 студзеня 1949 года спаўняецца 30 год з часу ўтварэння Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Рыхтуючыся да гэтага вялікага ўсенароднага свята, працоўныя нашай рэспублікі з гордасцю аглядаюцца на пройдзены шлях.

Свабоду і шчасце беларускаму народу, як і народам усёй нашай краіны, прынесла Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэвалюцыя. Толькі ў выніку перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі беларускі народ упершыню ў сваёй гісторыі атрымаў дзяржаўнасць.

Стваральнікамі і арганізатарамі Беларускай ССР былі найвялікшыя правадыры народаў — В. І. Ленін і І. В. Сталін. Па іх прапанове Цэнтральны Камітэт Расійскай камуністычнай партыі большавікоў у снежні 1918 года вынес гістарычнае рашэнне аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. У гэтым рашэнні адлюстроўваліся спрадвечныя надзеі і думкі беларускага народа.

За тры дзесяцігоддзі Савецкая Беларусь пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі большавікоў, пры велізарнай дапамозе саюзнага Урада з былой адсталай ускраіны царскай Расіі ператварылася ў квітнеючую індустрыяльна-калгасную рэспубліку.

Гэтымі днямі Цэнтральны Камітэт Камуністычнай Партыі (большавікоў) Беларусі прыняў пастанову «Аб 30-годдзі Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі». У гэтым важнейшым дакуменце ЦК КП(б)Б падвёў вынікі гістарычных перамог беларускага народа, якіх ён дабіўся пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна за гады савецкай улады, і чотка вызначыў задачы партыйных арганізацый і працоўных рэспублікі на дастойнай сустрэчы 30-годдзя БССР.

Пастанову Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б увесць беларускі народ успрыняў з вялікім творчым уздымам. Па ўсёй рэспубліцы яшчэ шырай разгарнулася соцыялістычнае спаборніцтва.

За выдатныя поспехі ў соцыялістычным спаборніцтве ў часць 30-годдзя БССР на рэспубліканскую Дошку гонару занесена больш 150 фабрык, заводаў, калгасаў і саўгасаў. Прадпрыемствы адно за другім рапартуюць аб датэрміновым выкананні вытворчых планаў і абавязальстваў па звышпланавому наакупленню.

З велізарным творчым уздымам рыхтуюцца да свята і жанчыны Беларусі.

За гады савецкай улады жыццё беларускай жанчыны стала непазнавальным. Як роўнапраўны грамадзянін сваёй краіны, яна далучылася да дзяржаўнага, гаспадарчага, грамадскага і культурнага жыцця. Савецкая ўлада прынесла жанчыне радасць творчай працы і шчасце мацярынства.

І цяпер, напярэдадні слаўнага ўсенароднага свята,

беларускія жанчыны ідуць у першых радах соцыялістычнага спаборніцтва, прымажаючы сваёй плённай працай багацці любімай Радзімы.

На Дошку гонару занесен калектыў добрушскай папярвай фабрыкі «Герой працы». Свой гадавы план фабрыка выканала датэрмінова — 14 лістапада і ўжо 1 лістапада атрымала 3 мільёны 200 тысяч рублёў звышпланавых наакупленняў.

Старыя кадравыя работніцы Добрушскай фабрыкі (дэпутат Вярхоўнага Савета БССР тав. Крывашэва, брыгадзір тав. Васіленка і іншыя) добра памятаюць кабальныя ўмовы работы ў дарэвалюцыйны час. Яшчэ дзесяцімі прышлі яны на фабрыку і працавалі па 12—13 гадзін у суткі. Іх удзёлам была цяжкая праца на гаспадара, голад і холад, хваробы і бескультур'е. Зараз на фабрыцы сотні жанчын пазналі радасць соцыялістычнай працы. Іх дзеці дагледжаны ў садах і ясях, вучацца ў школах і інстытутах. Жанчыны з'яўляюцца брыгадзірамі, майстрамі і начальнікамі цэхаў.

У гэтым нумары часопіса мы друкуем расказы віцеблян пра адраджэнне свайго горада. Прачытай, дарагі чытач, гэтыя матэрыялы, і ты ўбачыш, якое вялікае месца ў жыцці горада, у рабоце яго прамысловасці займаюць жанчыны, як самааддана працуюць яны, каб дастойна сустрэць 30-ю гадавіну БССР.

110 работніц віцебскай фабрыкі «Спінг індустрыялізацыі» выканалі ўжо свае пяцігадовыя планы. На 250—300 працэнтаў штомесяц выконвае план брыгада фармоўшчыц віцебскага станкабудаўнічага завода імя Кірава, дзе брыгадзірам — Мар'я Германенка.

Сотні стаханавак Барысава сталі на стаханаўскую вахту ў часць 30-годдзя БССР. Многія работніцы запалкавага камбіната імя Кірава пачалі працаваць па метаду стаханаўкі Хацкевіч, якая выканала свой пяцігадовы план і цяпер значна перавыконвае дзеёныя заданні за кошт максімальнага ўшчыльнення рабочага часу.

Разам з работнікамі фізічнай працы дастойную сустрэчу 30-годдзю Беларускай ССР рыхтуюць жанчыны — вучоныя, пісьменнікі, мастакі.

Знамянальнай даце прысвяцілі новыя творы паэтэсы Эдзі Агняцвет, Ніва Тарас, Канстанцыя Буйла. Новыя карціны пішуць мастакі Соф'я Лі, Раіса Кудравіч, Галіна Азгур і іншыя.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі заклікае ўсіх працоўных яшчэ шырай разгарнуць соцыялістычнае спаборніцтва ў часць 30-годдзя БССР. Няма сумнення ў тым, што гэты заклік нашай партыі разам з усім беларускім народам гарача падтрымаюць і працоўныя жанчыны рэспублікі.

Няхай на нашых фабрыках і заводах, у калгасах і саўгасах, у культурных і навуковых установах яшчэ ярчэй загарацца агні соцыялістычнага спаборніцтва. Вялікаму і радаснаму свату — дастойную сустрэчу!

Партыя Леніна—Сталіна—арганізатар Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі

ЫХТУЮЧЫСЯ сустрэць знамянальную дату ў сваёй гісторыі — 30-годдзе стварэння БССР, беларускі народ свае лепшыя думкі і пачуцці звяртае да партыі большэвікоў, да савецкага ўрада, да вялікага настаўніка і лепшага друга беларускага народа — таварыша Сталіна.

Дзякуючы перамозе Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі ажыццявіліся спрадвечныя мары і жаданні беларускага народа аб стварэнні сваёй нацыянальнай дзяржавы.

Неўзабаве пасля перамогі соцыялістычнай рэвалюцыі і ўстанаўлення савецкай улады на ўсёй тэрыторыі былой Расійскай імперыі, у тым ліку і на Беларусі, Ленін і Сталін ставілі пытанне аб неабходнасці і мэтазгоднасці стварэння Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Паслядоўна ажыццяўляючы ў практыцы нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва асноўныя прынцыпы ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі — права нацый на самавызначэнне аж да аддзялення і стварэння самастойнай дзяржавы, большэвікі Беларусі, пад кіраўніцтвам ЦК большэвіцкай партыі і асабіста таварышоў Леніна і Сталіна, ужо ў лістападзе — снежні 1917 года правялі вялікую арганізацыйную і палітычную работу па падрыхтоўцы да стварэння беларускай савецкай дзяржавы.

У снежні 1917 года таварыш Сталін прыняў у сябе беларусаў — дэлегатаў Усерасійскага сялянскага з'езда і разам з імі абмяркоўваў пытанні дзяржаўнага ўстройства Беларусі. У лютым 1918 года меркавалася правесці з'езд Саветаў Беларусі і на ім вырашыць пытанне аб дзяржаўным устроістве Беларусі.

Акупацыя Беларусі арміяй імперыялістычнай Германіі ў лютым 1918 года часова адтэрмінавала афармленне беларускай савецкай дзяржаўнасці.

Сіламі гераічнай Чырвонай Арміі, якая апіралася на дапамогу беларускіх партызан і ўсяго савецкага народа, нямецкія захопнікі ў канцы 1918 года былі выгнаны з савецкай зямлі. Партыя большэвікоў і савецкі ўрад, брацкія народы савецкай дзяржавы і, у першую чаргу, вялікі рускі народ выратавалі беларускі народ ад замежнага заняволення. Беларускі народ, які перацярпеў жахі нямецкай акупацыі, яшчэ з большым рэвалюцыйным уздымам згуртаваўся вакол сваіх кіраўнікоў і выратавальнікаў — партыі большэвікоў і савецкай улады.

У вызваленай ад нямецкага імперыялізма Беларусі зноў паўстала пытанне аб стварэнні БССР.

Практычным ажыццяўленнем большэвіцкай нацыянальнай палітыкі з першых дзён перамогі соцыялістычнай рэвалюцыі ў нашай краіне кіравалі В. І. Ленін і І. В. Сталін. Беларускі народ з вялікай удзячнасцю і любоўю называе іх стваральнікамі беларускай савецкай дзяржаўнасці.

У снежні 1918 года па прапанове Леніна і Сталіна ЦК РКП(б) прыняў рашэнне аб стварэнні БССР.

Пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна праведзена велізарная палітычная і арганізацыйная работа па ажыццяўленню пастанова ЦК аб арганізацыі БССР.

Таварыш Сталін распрацаваў прынцыпы стварэння БССР і арганізацыі РКП(б), адрэдагаваў Маніфест Часовага Рэвалюцыйнага Рабоча-Сялянскага Урада Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

ПРАЗ БУРЫ СВЯЦІЛА НАМ СОННА СВАБОДЫ
І ЛЕВІН ВЯЛІКІ НАМ ШЛЯХ АЗАРЫЎ
НАС ВЫРАСЦІЎ СТАЛІН—НА ВЕРНАСЦЬ НАРОДУ
НА ПОДЗВІГІ НАС І НА ПРАЦУ НАТХНІЎ.

Плакат, выпушчаны Белдзяржвыдавецтвам да 30-годдзя БССР. Работа мастакоў М. Гуцёва, С. Раманава і Е. Тараса.

30 снежня 1918 года ў г. Смаленску адкрылася VI Наўночна-Заходняя абласная партыйная канферэнцыя РКП(б). Канферэнцыя абвясціла аб стварэнні БССР.

На канферэнцыі былі прадстаўлены ўсе большэвіцкія партыйныя арганізацыі Беларусі. Улічваючы гэта, канферэнцыя абвясціла сябе Першым з'ездам КП(б)Б.

Прыняўшы рашэнне аб стварэнні БССР, Першы з'езд КП(б)Б звярнуўся з адозвай да рабочых, батракоў, сялян, салдат і да ўсіх працоўных Беларусі. У адозве гаварылася, што ва ўмовах пагражаючай Беларусі новай небяспекі з боку імперыялістычных краін з'езд прыняў вялікае рашэнне — абвясціў Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспубліку на чале з Рабоча-Сялянскім урадам.

Вестка аб рашэнні Першага з'езда КП(б)Б стварыць БССР хутка абляцела ўсю Беларусь. На шматлікіх мітынгх і сходах рабочыя і сяляне гарача віталі гэтае рашэнне.

БССР стваралася ў жорсткай барацьбе большэвікоў супраць беларускіх нацыяналістаў, якія рабілі спробы сарваць яе абвясчэнне, адарваць Беларусь ад Савецкай Расіі, разарваць гістарычна склаўшыся саюз рускага і беларускага народа, аднавіць на Беларусі буржуазны лад.

1 студзеня 1919 года Часовы савецкі ўрад БССР апублікаваў свой першы маніфест, у якім выкладаліся асноўныя прынцыпы дзяржаўнага ладу БССР. У маніфесте гаварылася, што для Беларусі пачаўся новы этап у яе жыцці—этап самастойнага дзяржаўнага існавання, што Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, устанавіўшы дыктатуру пролетарыята, заклала фундамент новага ладу, на чале якога стаіць сам працоўны народ, што ворагі рэвалюцыі стараюцца сабраць вакол сябе сілы, каб задушыць рэвалюцыю. Маніфест заклікаў працоўных пільна стаяць на стражы заваёў сацыялістычнай рэвалюцыі.

5 студзеня 1919 года Часовы ўрад БССР прыехаў у Мінск, які ад гэтага часу становіцца сталіцай БССР.

У гэты-ж дзень Часовы рабоча-сялянскі ўрад БССР вынес рашэнне аб скліканні Першага З'езда Саветаў Беларусі, які павінен быў канчаткова аформіць савецкі дзяржаўны лад БССР.

Падрыхтоўка да з'езда праходзіла ў жорсткай барацьбе са здраднікамі беларускага народа—беларускімі нацыяналістамі.

Першы З'езд Саветаў Беларусі праходзіў ў Мінску 2—4 лютага 1919 года, у гарадскім тэатры (цяпер тэатр імя Янкі Купалы).

Рабочыя і працоўныя сяляне, як поўнаўладныя гаспадары краіны, паслалі на з'езд лепшых сваіх прадстаўнікоў.

З'езд адкрыў А. Ф. Мяснікоў. Дэлегаты гарача віталі адкрыццё з'езда, паслалі прывітальныя тэлеграмы стваральнікам беларускай дзяржаўнасці—Леніну і Сталіну і абралі іх пачэснымі членамі прэзідыума.

Прадстаўніком ад ЦК партыі і ВЦВК на з'ездзе быў старшынёй ВЦВК Я. М. Свядлоў. З'яўленне яго ў прэзідыуме дэлегаты з'езда сустрэлі бурнай авацыяй, вітаючы ў яго асабе партыю, савецкі ўрад, рабочых, працоўных сялян і чырвонаармейцаў брацкай Савецкай Расіі.

Я. М. Свядлоў прывітаў у асабе дэлегатаў з'езда ўсіх працоўных Беларусі. Ён даў высокую ацэнку іх гераізму і мужнасці, праяўленым у барацьбе з нямецкімі акупантамі, і заявіў, што савецкі ўрад дапаможа Беларусі залячыць раны.

Таварыш Свядлоў абвясціў пастанову ўсерасійскага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта аб прызнанні незалежнасці Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Ён сказаў, што РСФСР гатова аказаць усякую дапамогу і падтрымку працоўным масам Беларусі ў іх барацьбе супраць усякай эксплуатацыі і прыгнёчання і ў абароне іх свабоды і незалежнасці ад спроб замежных заваёў.

3-га лютага была адзінагалосна прынята «Дэкларацыя Першага ўсебеларускага З'езда Саветаў».

Беларусь абвешчлася Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікай, мэтай якой павінна быць «канчатковае знішчэнне панавання капітала і ўстанаўленне сацыялістычнага ладу».

Грунтуючыся на волі рабочых і працоўных сялян Беларусі, якія не мыслілі сабе існавання свабоднай, незалежнай савецкай Беларускай рэспублікі без саюза з брацкімі савецкімі рэспублікамі і, перш за ўсё, з Расійскай рэспублікай, з'езд у «Дэкларацыі» запісаў: «Пачаць перагаворы з Расійскай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікай па ўстанаўленню федэратыўнай сувязі паміж ёю і Савецкай Беларуссю».

У «Дэкларацыі» З'езд Саветаў Беларусі заявіў, што працоўныя Беларусі самі вызначылі свае адносіны з брацкімі савецкімі рэспублікамі, прызнаючы

сваімі кіраўнікамі толькі партыю большавікоў і яе правадыроў—Леніна і Сталіна, лічачы вышэйшым органам савецкай улады ў краіне ВЦВК РСФСР.

4 лютага 1919 года Першы З'езд Саветаў Беларусі зацвердзіў першую канстытуцыю Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі—яе асноўны закон. Падставай і ўзорам для яе была прынятая 10 ліпеня 1918 года ўсерасійскім З'ездам Саветаў Канстытуцыя РСФСР—першая савецкая Канстытуцыя, стваральнікамі якой былі Ленін і Сталін. Савецкая Канстытуцыя стала сцягам барацьбы мас за сацыялізм.

Канстытуцыя БССР, у поўнай адпаведнасці з асновамі Канстытуцыі РСФСР, зафіксавала важнейшы вынік сацыялістычнай рэвалюцыі—ўстанаўленне дыктатуры пролетарыята.

Стварэнне БССР адкрыла перад працоўнымі Беларусі неабмежаваныя магчымасці дзяржаўнага і гаспадарчага будаўніцтва, усебаковага развіцця народнай гаспадаркі і культуры, нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу.

Вялікія ідэі Леніна і Сталіна натхнілі беларускі народ на барацьбу з ворагамі, на барацьбу за сацыялістычнае пераўтварэнне рэспублікі.

У снежні 1922 года на Першым усесяюзным з'ездзе Саветаў быў створан Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, у які добраахвотна ўступіла і БССР. У складзе вялікага Савецкага Саюза, пры брацкай дапамозе ўсяго савецкага народа, і ў першую чаргу вялікага рускага народа, пад мудрым кіраўніцтвам большавіцкай партыі, БССР з адсталай, галоўным чынам сельска-гаспадарчай ўскраіны былой Расійскай імперыі, ператварылася ў квітнеющую індустрыяльна-калгасную краіну. У нябачана кароткі тэрмін, дзякуючы перавагам савецкага ладу, БССР зрабіла рэвалюцыйны скачок ад адсталасці да прагрэсу. У ёй пабудаваны сотні буйных прамысловых прадпрыемстваў, канчаткова вырашана задача сацыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі. Калгасы рэспублікі аб'ядналі сотні тысяч дробных сялянскіх гаспадарак і вывелі іх на шлях заможнага і культурнага жыцця.

Пышным цветам расцвіла культура беларускага народа. Карэнным чынам палепшылася яго матэрыяльнае і культурнае становішча. Нямецка-фашысцкія захопнікі, вераломна напаўшыя на нашу краіну 22 чэрвеня 1941 года, імкнуліся заняволіць савецкі народ. Яны разбурылі народную гаспадарку часова акупіраванай Беларусі. Але савецкі народ не скарыўся. У барацьбе з ворагам яшчэ больш узмацнела дружба паміж народамі савецкай краіны.

Сілу і моц гэтай дружбы беларускі народ зноў адчувае пасля свайго вызвалення.

Рабочыя, сяляне, інтэлігенцыя—усе савецкія людзі рэспублікі змагаюцца за датэрміновае выкананне пашлаваеннай сталінскай пяцігодкі, за далейшы росквіт вялікай Савецкай Радзімы, рыхтуюцца спаткаць 30-годдзе БССР новымі вытворчымі поспехамі.

Беларускі народ будзе сваё жыццё на аснове вялікіх ленінскіх заветаў аб адзінстве народаў савецкай дзяржавы. Дружба паміж народамі Савецкага Саюза, у тым ліку паміж рускім і беларускім, павінна ўмацоўвацца штодзённай працай, бо гэта дружба—найвялікшая заваёва, велізарнейшая сіла ў барацьбе за перамогу камунізма.

Разам з вялікім рускім народам—народам-героем, народам-тварцом—працуе і беларускі народ над пабудовай велічнага будынка камунізма.

Н. В. КАМЕНСКАЯ, кандыдат гістарычных навук.

ВІЦЕБСК АДРАДЖАЕЦА

ВЫХАВАННЕ СОВЕЦКАГА ПАТРЫЯТЫЗМА

ПАСЛЯ выгнання гітлераўскіх бандытаў аднымі з першых прышлі на папалішча швейнай фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі» краўчыхі Мар'я Мацэнка, Елена Непражыцкая, Ірына Бруева, Еўдакія Шакинька і, не шкадуючы сіл, разам з будаўнікамі пачалі аднаўляць сваё прадпрыемства.

Сёння на адроджанай фабрыцы тав. Мацэнка працуе намеснікам дырэктара па гаспадарчай частцы, тав. Непражыцкая загадвае складам, тт. Бруева і Шакинька — нашы перадавыя стаханаўцы — ужо выканалі свае пяцігадовыя нормы.

Прыкладам на вытворчасці з'яўляюцца ўсе тыя, хто прымаў удзел у будаўнічых работах. Тт. Фядотава, Піражкова, Радэ, Бажанава, Ласоўская і іншыя ўжо завяршаюць па сёмай гадавой норме. Больш 110 работніц выканалі па 5 гадавых норм і звыш 900 датэрмінова закончылі гадавыя заданні. За поўмесяца да тэрміну завяршылі сваю гадавую праграму брыгады майстраў Краскінай, Чуненка, Люстэрнік, Нікіфарэнка і многіх іншых.

З вялікай энергіяй і энтузіязмам працуе наш маладзёжны цэх, абсталяваны навейнай тэхнікай. Цэх адным з першых датэрмінова выканаў свой гадавы план і стаў суцэльна стаханаўскім.

Самааддана праца ўсяго калектыва дазволіць сёлета павялічыць выпуск прадукцыі ў чатыры разы супроць мінулага года. Швейнікі ўжо далі дзяржаве каля 400 тысяч рублёў звышпланавых назапашванняў, эканомілі да 50 тысяч метраў рознага матэрыялу.

Два гады назад было ў нас 170 стаханаўцаў, а сёлета 1479. Нашы работніцы (інжынеры, тэхнікі, перадавыя стаханаўцы) унеслі дзесяткі рацыяналізатарскіх прапаноў, якія далі каля 200 тысяч рублёў эканоміі.

Усе гэтыя поспехі не выпадковы. Яны з'яўляюцца вынікам камуністычнага выхавання, росту свядомасці нашых работніц, усведамлення вялікай адказнасці перад дзяржавай. Аб росце свядомасці нашых работніц, аб іх імкненні стаць у першых радах будаўнікоў камуністычнага грамадства сведчыць ужо тое, што з 77 камуністаў первічнай партыйнай арганізацыі 38 жанчын, а з 475 комсамольцаў — 400 дзяўчат.

Сродкамі, пры дапамозе якіх партбюро, камітэт комсамола, партыйныя, комсамольскія і профсаюзныя арганізацыі выходзяць наш калектыв, з'яўляюцца сістэматычныя даклады, лекцыі, гутаркі, чытка газет, калектывныя паходы ў кіно, мастацкая самадзейнасць. Пасля прагляду кінофільма «Маладая гвардыя» многія нашы работніцы выказалі жаданне калектывна прачытаць і абмеркаваць раман А. Фадзеева. На прыкладах гераічнай барацьбы краснадонцаў партыйная арганізацыя выходзіць ў калектыва любоў да Радзімы, адданасць савецкай уладзе, большэвіцкай партыі. Зараз партбюро разам з камітэтам комсамола рыхтуе калектывнае абмеркаванне твору Б. Палявога «Аповесць пра сапраўднага чалавека».

Да слаўнага юбілею нашай рэспублікі калектыв абавязаўся даць прадукцыі на 18 мільёнаў рублёў звыш гадавога плана, дабіцца 1 мільёна рублёў звышпланавых назапашванняў ад зніжэння сабекошту, павысіць на 10 працэнтаў прадукцыйнасць працы.

Баб выканаць гэтыя абавязальствы, стаханаўцы фабрыкі сталі на стаханаўскую вахту. Прыклад во ўсім паказваюць перадавыя работніцы — члены партыі і комсамола.

Е. ЕЛЕНСКАЯ,

сакратар партбюро швейнай фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі».

ПЕРАЎТВОРАНАЯ ЎСКРАІНА

НАПЯРЭДАДНІ 30-годдзя нашай слаўнай рэспублікі радасна глянуць на пераўтвораную Маркаўшчыну, якая ў дарэволюцыйнай Расіі была самай адсталай ускраінай Віцебска.

За гады савецкай улады Маркаўшчына ператварылася ў адзін з самых прамысловых раёнаў Віцебска. Праўда, нямецка-фашысцкія акупанты зрабілі з яе папалішча, зруйнавалі прамысловыя прадпрыемствы. Савецкія людзі ў творчым парыве адраджаюць Маркаўшчыну. Зноў яна робіцца прамысловай часткай горада, месцам культурнага адпачынку працоўных.

Ужо вышлі з рыштыванняў і даюць краіне розную прадукцыю панчошна-трыкатажная фабрыка «КІМ», гумава-тасёмачная фабрыка, дыванова-плюшавы камбінат, домабудаўнічы камбінат і іншыя фабрыкі, заводы, камбінаты.

Тысячны калектыв нашай фабрыкі «КІМ» яшчэ нядаўна змяшчаўся ў невялікім адміністрацыйным корпусе. Вытворчыя плошчы не дазвалялі выкарыстаць навейшае абсталяванне, многія працэсы вяліся ўручную. Але работніцы стойка перажывалі аднаўленчы перыяд. Сотні панчошніц і трыкатажніц самі ўдзельнічалі ў аднаўленні роднай фабрыкі і хутка вызвалілі ад рыштыванняў свой галоўны шматпавярховы корпус прыгажун.

З цэхаў новага корпуса фабрыкі «КІМ», абсталяваных першакласнай тэхнікай, выходзяць высокакасныя панчохі — катон, поўшоўкавыя і простыя, розная мужчынская і жаночая бялізна, першагатунковыя шарэяныя жакеты, трыкатажнае палатно і г. д.

Усе працэсы ў нас механізаваны. Работніцы сталі тэхнічна пісьменнымі. Яны дасканалы аўладалі механізацыяй вытворчасці. Так, напрыклад, Анна Хаванская была радавая работніца, скончыла інстытут і цяпер з'яўляецца ўжо інжынерам — начальнікам катоннага цэха.

Дзесяткі маладых работніц-стаханавак павышаюць свае веды ў вячэрняй школе, у завочных навучальных установах.

Работніцы маюць усе ўмовы для самаадданай працы і адпачынку. Пры фабрыцы ёсць дзіцячы сад і яслі, якія працуюць для ўсіх змен.

Курорты, санаторыі, дамы адпачынку для нашых работніц — звычайная з'ява. І ўсё гэта дзякуючы савецкай уладзе, большэвіцкай партыі і роднаму Сталіну.

Х. Г. ЛЕОШКІНА,

начальнік кецельнага ўчастка фабрыкі «КІМ», дэпутат Вярхоўнага Савета БССР.

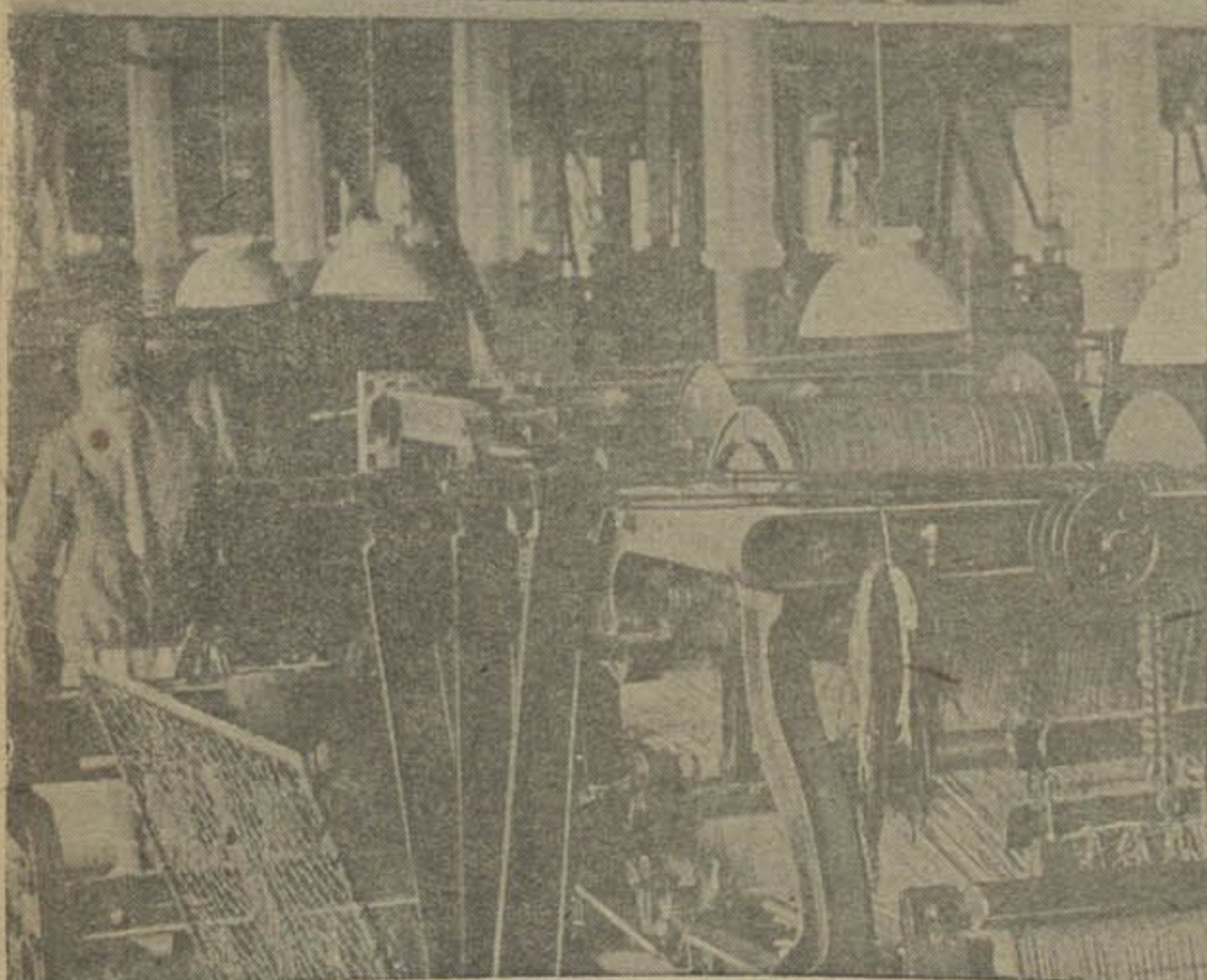

1

3

ВІЦЕБСК АДРАДЖАЕЦА

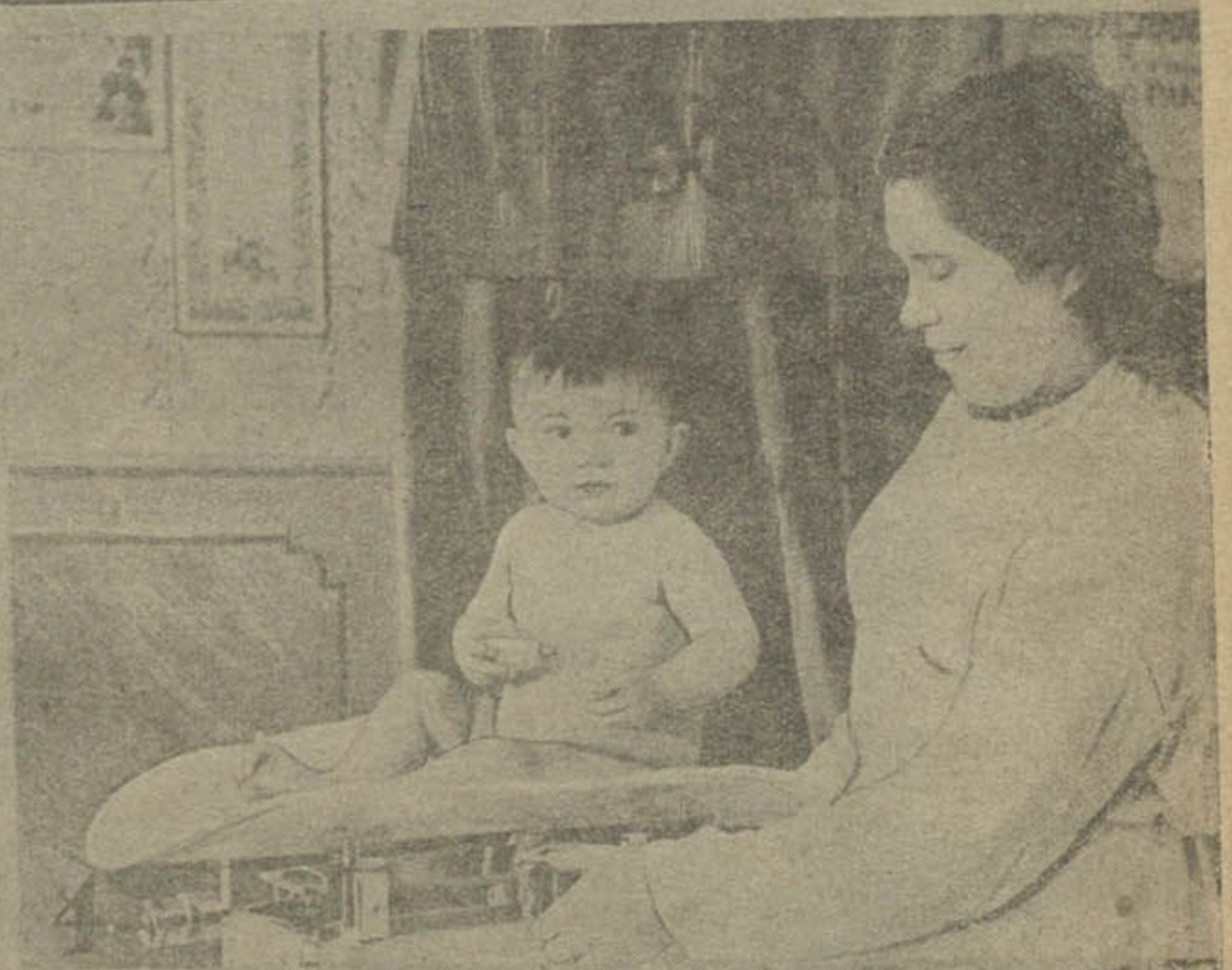
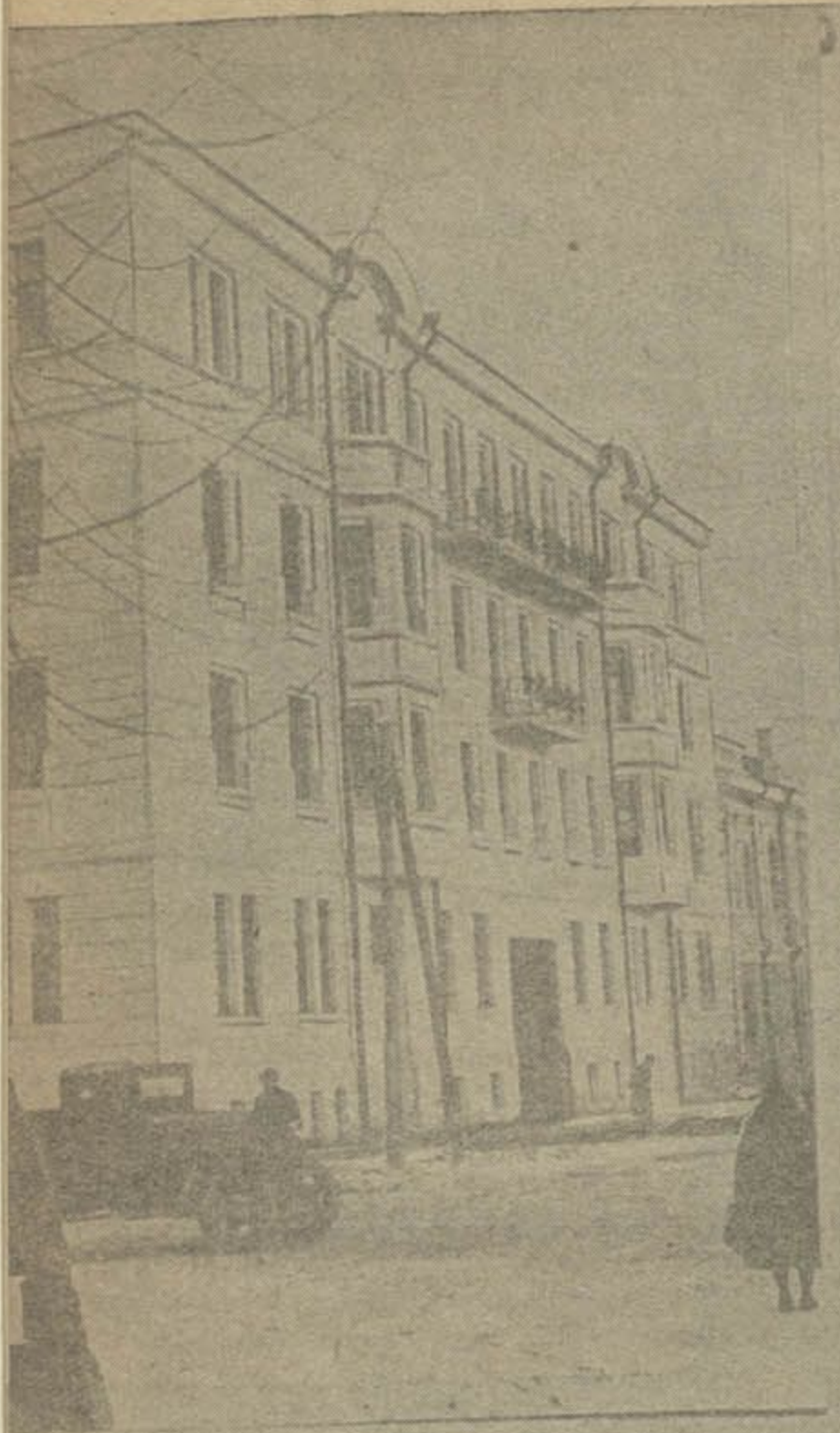

4

1. Валентина Урбан—студэнтка-выдатніца першага курса педагагічнага інстытута — на занятках. 2. У ткацка-мэханічнай Дыванова-плюшавага камбіната. 3. А. І. Краўцова — токар-рацыяналізатар станкабудаўнічага завода імя Кірава, выканала сваю пяцігодку. 4. Комсамольска-маладзёжная брыгада фармоўшчыц завода імя Кірава штомесяц выконвае заданне на 250—300 прац. На здымку (злева направа): стаханавікі Надзея Мацічанка, Вера Нікіціна і брыгадзір Мар'я Германенка за работай. На адвароце: 1. Аднойлены будынак на Совецкай вуліцы. 2. Майя Міхайлова—ткачыха Дыванова-плюшавага камбіната, выконвае план на 150—180 прац. 3. 130 прац. плана дае штодня ўчастак кетлёўшчыц фабрыкі «КІМ», які ўзначальвае дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Х. Г. Леашкіна. На здымку: Х. Леашкіна (справа), стаханавікі В. Паліцян і Г. Шурко (злева). 4. У дзіцяча-жаночай кашульцатніцкай № 2. Медсястра Е. С. Осіпава ўважае Святлану Губіну. 5. Новы цэх фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі».

Фото П. Азарчанкі і Я. Босіна.

ВІЦЕБСК АДРАДЖАЕЦА

АКТЫЎНЫЯ БУДАЎНІКІ КОМУНІСТЫЧНАГА ГРАМАДСТВА

А ВАЙНЫ рэдка можна было сустрэць жанчыну на металапрацоўчым прадпрыемстве. Жанчыны прапавалі пераважна на лівейных, панчошна-трыкатажных, прадзільна-ткацкіх фабрыках. Вялікая Айчынная вайна паказала, што савецкія жанчыны здольны працаваць на любым участку народнай гаспадаркі.

У часе вайны мяне напаткала нямернае гора: ад рук фашысцкіх катаў загінулі маці, бацька і сястра; муж паў смерцю храбрых у партызанскім атрадзе, брат — пад Сталінградам. Але крыважэрнага ворага наверхла ў прах наша магутная Савецкая Армія, і мне палегчала на сэрцы.

Мой родны Віцебск ляжаў у руінах. Аднак савецкія людзі, вярнуўшыся на паялішчы, з упартасцю і энтузіязмам пачалі аднаўляць горад. Я зразумела, што ў гэтай творчай аднаўленчай рабоце патрэбен і мой актыўны ўдзел.

Калі я прышла на станкабудаўнічы завод імя Кірава, мяне залічылі ў стрыжнёвую групу ліцейнага цэха. Новую прафесію я асвоіла хутка і паступова павышала прадукцыйнасць працы. Спачатку выконвала па паўтары нормы, потым па дзве, а цяпер даю па 300 — 350 працэнтаў задання. Ад душы радуся, што выконваю ўжо восьмую гадавую вытворчую праграму.

У савецкіх людзей няма вытворчых сакрэтаў. Дасягненні аднаго становяцца здабыткам усіх, бо адны

імкнуцца перадаць свой вопыт, другія пражуць яго ўспрыняць. Многія былыя мае вучаніцы — цяпер лепшыя стаханаўкі. Мар'я Трубіна, якая нядаўна была падсобнай работніцай, зараз лепшая стаханаўка цэха. Вытворчае заданне пры выдатнай якасці выконвае на 150—200 працэнтаў.

На нашым заводзе мужчынскімі прафесіямі аўдавалі дзесяткі жанчын. Больш 50 жанчын працуе ў адным толькі ліцейным цэху. Я ўжо не кажу пра жанчын — інжынерна-тэхнічных работнікаў, якіх на заводзе таксама не мала.

Скажу пра сябе асабіста. Матэрыяльна я зусім забеспечана. Зарабляю штомесяц у сярэднім 1200—1300 рублёў. Маю дваіх дзяцей. Дачка Валя вучыцца ў сёмым класе, сын Генадзі — у пятым. Не сумняваюся, што дзеці мае атрымаюць вышэйшую асвету.

Беларуская жанчына, у свой час цёмная, загнаная, бязпраўная, выйшла на шырокі шлях будаўніцтва камуністычнага грамадства. Права на творчую працу, на актыўны ўдзел у грамадскай, палітычнай і дзяржаўнай дзейнасці, на радаснае і шчаслівае жыццё забяспечылі нам, жанчынам Беларусі, савецкая ўлада, большэвіцкая партыя, любімы наш правадыр і настаўнік — таварыш Сталін.

С. К. САЎЧАНКА,

стрыжнёўшчыца завода імя Кірава.

ГОРАД СОЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

У ВІЦЕБСКУ — старым губерньскім горадзе з насельніцтвам каля 100 тысяч — былі ўсяго чатыры трохкласныя школы, гімназія, рэальнае і камерцыйнае вучылішчы, у якіх навучаліся выключна дзеці дваран ды купцоў. На ўвесь горад былі дзве бібліятэкі, адзін тэатр, дзве больніцы.

Яшчэ горш было за яго межамі. Школы для сялянскіх дзяцей былі толькі пры воласці, ды і то не пры кожнай. Вучыліся пераважна хлопчыкі, бо дзяўчаткам не выпадала: яны мусілі ўсю зіму прасці.

Медыцынскага абслугоўвання сяляне амаль не ведалі. Сям-там па сёлах былі прыёмныя пакоі і вельмі рэдка — больніцы. Жанчынам пры родах дапамагалі знахаркі ці бабкі.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі Віцебск зрабіўся непазнавальным. Разам з будаўніцтвам прамысловых прадпрыемстваў і жыццём для працоўных разгортвалася будаўніцтва культурна-бытавых устаноў.

Наступныя лічбы яскрава сведчаць аб тым, што новы Віцебск напярэдадні Вялікай Айчынай вайны ўжо нічога агульнага не меў са старым, дарэвалюцыйным.

У 1941 годзе ў Віцебску былі 4 вышэйшыя навучальныя установы, 15 тэхнікумаў і спецыяльных школ, 42 сярэднія, няпоўныя сярэднія і пачатковыя школы. Колькасць вучняў у асобных школах даходзіла да 1500. У розных раёнах горада знаходзілася 18 клубаў, 40 бібліятэк, 4 музеі, 2 тэатры, 3 кінатэатры, 55 дзіцячых садоў. Для насельніцтва былі пабудаваны і адкрыты 11 больніц, 11 амбулаторый, 9 кансульта-

цый па ахове маці і дзіцяці, 29 дзіцячых ясляў.

І ўсё гэта знішчылі фашысцкія вылюдкі за гады акупацыі.

Прайшло ўсяго тры з паловай гады з дня вызвалення Віцебска Савецкай Арміяй, і ў горадзе зноў працуюць тыя-ж 4 вышэйшыя навучальныя ўстановы, у школах горада — 12 500 вучняў, адкрыты бібліятэкі, беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа, кінатэатры, дамы культуры, амбулаторыі, больніцы. Працоўныя горада напружана і з любоўю працуюць над яго аднаўленнем і развіццём, над росквітам беларускай соцыялістычнай культуры.

Зараз у горадзе працуе многа жанчын з вышэйшай асветай. На прадпрыемствах сотні жанчын з'яўляюцца інжынерамі, тэхнікамі, эканамістамі. У інстытутах горада ёсць жанчыны-прафесары, дацэнты, кандыдаты навук. Сотні жанчын працуюць урачамі, настаўнікамі.

Разам з бурным ростам Віцебска, як буйнага прамысловага цэнтра рэспублікі, адраджаецца і былая слава яго, як цэнтра культуры.

Працоўныя Віцебска напярэдадні слаўнага трыццацігоддзя Беларускай ССР выказваюць пачуцці глыбокай удзячнасці савецкаму ўраду, большэвіцкай партыі і таварышу Сталіну за шчаслівае, культурнае і радаснае жыццё.

Анна Грыгор'еўна БЛАУ,

заслужаная настаўніца БССР, дэпутат абласнога Савета дэпутатаў працоўных.

Сталінская Канстытуцыя — сцяг нашых перамог!

ПЯТАГА снежня — вялікае і радаснае свята для ўсяго савецкага народа. У гэты дзень, дванаццаць год таму назад, Надзвычайны з'езд Саветаў зацвердзіў асноўны закон нашага жыцця — Сталінскую Канстытуцыю.

Кожны артыкул Сталінскай Канстытуцыі прасякнут вялікай любоўю і клопатамі аб савецкім чалавеку. У гэтым вялікім сталінскім законе, у адрозненне ад буржуазных канстытуцый, гарантуецца поўнае ажыццяўленне ўсіх прадстаўленых грамадзянам правоў.

Сталінская Канстытуцыя заканадаўча замацавала перамогу сацыялізма ў нашай краіне. Яна зрабіла савецкага чалавека паўнапраўным гаспадаром свайго лёсу, свабодным грамадзянінам вялікай краіны Саветаў, уладаром яе незлічоных багаццяў.

Сталінская Канстытуцыя прадставіла працоўным СССР права на працу, асвету, адпачынак, забяспечаную старасць.

Хлуслівыя буржуазныя законы толькі на паперы абяцаюць працоўным палітычныя свабоды, а на самай справе бязлітасна падаўляюць асобу чалавека. Не мевш як у 30 капіталістычных краінах жанчыны яшчэ і цяпер не атрымалі роўнага з мужчынамі права ў палітычным, эканамічным і сацыяльным жыцці. Буржуазнае права лічыць жанчыну істотай ніжэйшага разраду, няпоўнацэнным членам грамадства.

А хіба можна гаварыць аб наяўнасці ў капіталістычных краінах свабоды, роўнасці і дэмакратыі пры наяўнасці там вялікай арміі беспрацоўных? У Злучаных Штатах Амерыкі, якая не пацярпела ад другой сусветнай вайны, больш двух мільёнаў чалавек шукаюць работы і кавалка хлеба. І гэта — паводле значна заніжаных афіцыйных даных. А калі яшчэ ўлічыць, што звыш 8 мільёнаў чалавек працуе няпоўны рабочы тыдзень, то лёгка ўявіць сабе цяжкае становішча працоўных.

Бязвыхаднае матэрыяльнае становішча прыводзіць амерыканскіх беспрацоўных да жыццёвай трагедыі. Так, пяцідзесяцігадовы Джорж Мартын змясціў у газеце аб'яву аб тым, што ён прапануе сваю дзевятнаццацігадовую дочку ў жонкі таму, хто заплаціць за яе 7000 далараў. У імя выратавання сваіх дзяцей ад галоднай смерці бацькі Рэй і Люсіль Шаліфу адважыліся на апошні сродак. Яны надрукавалі ў газеце «Н'ю-Ёрк джорнэл энд Амерыкен» аб'яву: «Прадаюцца чацвёрта дзяцей». Хіба да гэтых фактаў патрэбны тлумачэнні?

Працоўныя капіталістычных краін не могуць поўнацэнна ажыццявіць сваіх выбарчых правоў, бо кіруючыя буржуазныя колы прыдумваюць розныя махінацыі. Прэзідэнцкія выбары, што адбыліся нядаўна ў ЗША, наглядна гэта паказалі. Каля 50 мільёнаў чалавек, якія дасягнулі 21 года і маюць права голасу, у выбарах не прымалі ўдзелу.

8 Больш паловы выбаршчыкаў у ЗША і Англіі складаюць жанчыны. Але ў органы дзяржаўнай улады

яны амаль не праходзяць. У англійскі парламент выбрана 24, а ў амерыканскі кангрэс толькі 7 жанчын, ды і гэта нязначная колькасць — прадстаўніцы маёмасных класаў.

У нашай краіне свята і непахісна ажыццяўляецца вялікі Сталінскі закон, які прадставіў жанчыне права выбіраць і быць выбранай нароўні з мужчынай. У адной толькі нашай рэспубліцы ў Вярхоўны Совет БССР выбрана 98 жанчын, якія чэсным служэннем Айчыне заслужылі вялікае давер'е народа. Яны — слаўныя стаханаўцы прамысловасці і сельскай гаспадаркі, лепшыя прадстаўнікі інтэлігенцыі.

У мінулым цёмным і забітым жанчыны ўзняліся цяпер да ўзроўню дзяржаўных дзеячоў. Намеснікам старшыні Вярхоўнага Савета БССР выбрана была батрачка польскіх паноў Л. Д. Дземях. У мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных выбрана 19 379 жанчын.

Савецкая ўлада стварае ўсе ўмовы, каб для жанчыны зрабіць даступнай асвету. У нас уведзена бясплатная абавязковая пачатковая асвета. У рэспубліцы працуе 11 678 школ, 110 тэхнікумаў і спецыяльных вучылішчаў, 27 вышэйшых навучальных устаноў, многа розных курсаў. У Беларускай Дзяржаўнай Універсітэце займаецца сёлета 2 500 студэнтаў. Кожная жанчына можа набыць у нас высокую кваліфікацыю ў любой прафесіі.

Да Вялікай Айчыннай вайны ва ўсходніх абласцях Беларусі ўжо цяжка было знайсці непісьменную жанчыну. Хутка ўнягваюцца ў вучобу і жанчыны заходніх абласцей рэспублікі.

У народнай гаспадарцы рэспублікі занята звыш 10 тысяч жанчын з вышэйшай асветай і больш 40 тысяч са спецыяльнай сярэдняй. Сярод іх — інжынеры, юрысты, урачы, прафесары, дактары і кандыдаты навук.

Па ўзроўню народнай асветы Беларусь перавысіла найбольш развітыя краіны Заходняй Еўропы. Так, напрыклад, у 1938—39 навучальным годзе на тысячу жыхароў у агульнаадукацыйных школах Англіі вучылася 144,9, а на Беларусі — 208,7 вучняў.

Савецкая ўлада стварае для жанчыны ўсе ўмовы, каб яна магла прымаць актыўны ўдзел ва ўсіх галінах гаспадарчага, дзяржаўнага, культурнага і грамадска-палітычнага жыцця, усебакова развіваць свае здольнасці. Паводле Канстытуцыі дзяржава забяспечвае ахову інтарэсаў маці і дзіцяці, дапамогу многадзетным і адзінокім маці, водпуск пры цяжарнасці, шырокую сетку радзільных дамоў, дзіцячых яслей і садоў.

Выхаваныя партыяй Леніна—Сталіна савецкія жанчыны, не шкадуючы сіл, працуюць на карысць сваёй любімай Радзімы.

Пад сцягам вялікай Сталінскай Канстытуцыі савецкі народ перамог ворага ў Айчыннай вайне, выраптаваў свабоду сваю і незалежнасць. Пад гэтым сцягам ён паспяхова залечвае раны ваеннага часу і пойдзе да ззяючых вяршынь камунізма.

Мая мара збылася

З ЧАСУ дзяцінства свайго, якое правяла ў панскай Польшчы, не прыпамінаю радасных дзён. Бацькі мае мелі зямлі, хоць шапкай накрыў. З сямі год пачала зарабляць на кавалак чорнага хлеба.

Чатыры зімы паходзіла ў сельскую школу. Хацелася надта вучыцца далей на настаўніцу. У марах сваіх не раз бачыла, як уваходжу ў клас, як дзіцячыя галоўкі схіляюцца над спыткамі. Я нават любіла ўжо гэтых дзяцей...

Мары мае маглі здзейсніцца толькі ў адзінай краіне на свеце—у Савецкім Саюзе. І гэта вялікае шчасце я маю цяпер, як студэнтка чацвёртага курса гістарычнага факультэта Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта.

У распараджэнні нашых студэнтаў—прасторныя аўдыторыі, багата абсталяваныя лабараторыі, бібліятэка ў сто тысяч тамоў, утульная светлая чытальная зала, дзе так прыемна працаваць. Чытаюць нам лекцыі высокакваліфікаваныя педагогі, вядомыя вучоныя.

За гады вучобы я палюбіла наш універсітэцкі гарадок, як родную хату. Стараюся вучыцца як найлепей. У 1946 годзе універсітэцкая камсамольская арганізацыя прыняла мяне ў свае рады. Як камсамолка, я выконваю розныя грамадскія работы.

Сталінская Канстытуцыя адчыніла дзверы ў навуку не толькі адной мне з нашай вёскі Заполле. У тым-жа універсітэце займаюцца і сяброўкі мае з роднай вёскі—Вольга Крако і Валя Кужалевіч. У Львоўскім інстытуце паліграфіі вучыцца Валя Безмек. Многа аднавяскоўцаў вучыцца ў сярэдніх школах.

Уперадзе чакае мяне самастойная праца ў школе, аб якой столькі марыла. Я з радасцю пачну выкладаць гісторыю дзецям, вучыць іх усім сэрцам любіць нашу цудоўную Айчыну, вялікага правадчыка народаў, стваральніка самай справядлівай у свеце савецкай Канстытуцыі—роднага нашага бацьку таварыша Сталіна.

Аліна ВІРКОЎСКАЯ.

А. В. Майсеенка — лепшая стаханаўка-даўбёжніца Пінскага фанернага завода, выканаўшая сваю пяцігодку.

ПРАВА НА ПРАЦУ

У ВЯЛІКУЮ Айчынную вайну бацька мой загінуў на фронце, а маці забілі немцы. Але савецкая ўлада паклапацілася аб маім лёсе: адразу пасля вызвалення Беларусі з-пад нямецкай акупацыі я стала выхаванкай дзіцячага дома. Тут вызначыўся мой жыццёвы шлях. Абраўшы прафесію лінатышкі, я паступіла ў рамесніцкае вучылішча паліграфістаў № 5 г. Мінска.

За ўвесь час вучобы дабівалася адной мэты — добра аўладаць выбранай прафесіяй. Партыя і ўрад прадаставілі для гэтага вучням працоўных рэзерваў усе неабходныя ўмовы: забяспечылі бясплатным аб-

мундзіраваннем, харчамі, падручнікамі.

З вучылішча выйшла лінатышкістам шостага разрада. З першых дзён работы ў друкарні імя Сталіна стараюся паказаць лепшыя ўзоры працы, датэрмінова выканаць вытворчыя нормы, павысіць якасць прадукцыі.

Я актыўна ўдзельнічаю ў грамадскім жыцці цэха. Камсамольская арганізацыя даручыла мне быць рэдактарам насценнай цэхавай газеты, і я з ахвотай выконваю гэты абавязак.

За апошні час я прачытала многа цікавых кніг: раман Н. Астроўскага «Як гартавалася сталь», «Маладую

гвардыю» А. Фадзеева, «Паднятую паліну» М. Шолахава, «Вайну і мір» Л. Н. Талстога, «Аповесць аб сапраўдным чалавеку» Б. Палявога і іншыя. Шмат паглядзела цікавых кінофільмаў.

Ні ў адной капіталістычнай краіне працоўныя не маюць такіх вялікіх правоў, якімі карыстаюцца савецкія людзі. Сталінская Канстытуцыя прадаставіла кожнаму савецкаму чалавеку выдатнае права на творчую працу. У нашай краіне нікому не пагражае беспрацоўе, і кожны працуе на карысць сваёй Радзімы.

Л. РАМАНОВСКАЯ,
лінатышкістка друкарні імя Сталіна,
г. Мінск.

Жанчыны ў барацьбе за ўздам жывёлагадоўлі

С. ГЛАСАУ,

намеснік міністра сельскай гаспадаркі БССР

Калгаснае сялянства Савецкай Беларусі сустракае 30-годдзе ўтварэння БССР сур'ёзнымі поспехамі ва ўмацаванні калгаснага ладу.

Не гледзячы на велізарны разбурэнні, што нанеслі нямецкія фашысты сельскай гаспадарцы рэспублікі, калгаснае сялянства адразу-ж пасля выгнання немцаў з вялікім энтузіязмам узялося за аднаўленне грамадскай жывёлагадоўлі. Паколькі гэта важнейшая галіна сельскай гаспадаркі была поўнасцю знішчана, калгасам прышлося аднаўляць яе занова.

У першы-ж год партыя і савецкі ўрад аказалі калгасам Беларусі велізарную дапамогу ў аднаўленні грамадскай жывёлагадоўлі. З усходніх абласцей Савецкага Саюза калгасы рэспублікі ў парадку брацкай дапамогі атрымалі дзесяткі тысяч галоў прадукцыйнай жывёлы, коней і птушкі.

Выкарыстоўваючы дзяржаўную дапамогу, калгаснікі разам з тым самі прымалі дзейны ўдзел ва ўкамплектаванні сваіх ферм пагалоў жывёлы.

Магутнай рухаючай і арганізуючай сілай у аднаўленні і далейшым развіцці грамадскай жывёлагадоўлі з'явілася рашэнне лютаўскага Пленума ЦК ВКП(б) «Аб мерах аднаўлення і далейшага развіцця сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд».

Ажыццяўляючы гэта рашэнне, калгаснае сялянства рэспублікі ў галіне жывёлагадоўлі, як і ў іншых галінах сельскай гаспадаркі, дабілася значных поспехаў.

1948 год, як рашаючы год першай пасляваеннай сталінскай пяцігодкі, быў годам напружанай работы ўсіх партыйных, савецкіх арганізацый, сельскагаспадарчых органаў і ўсіх калгаснікаў за хутчэйшае аднаўленне і далейшае развіццё жывёлагадоўлі. За 10 месяцаў гэтага года на фермах значна вырасла пагалоўе жывёлы. За гэты час пагалоўе коней павялічылася на 15 працэнтаў, буйнай рагатай жывёлы — на 50, авечак — на 45, свіней — на 123 і птушкі — на 92 супраць 1947 года.

Зараз усе калгасы ўсходніх абласцей рэспублікі маюць фермы буйнай рагатай жывёлы, 93,5 працэнта калгасаў маюць аўцагадоўчыя, пераважна большасць калгасаў мае свінагадоўчыя і птушкагадоўчыя фермы.

Цяпер у рэспубліцы ёсць сотні калгасаў, якія аднавілі фермы ўсіх відаў жывёлы і птушкі, прычым пагалоўе ў іх перавышае ўжо даваенны ўзровень.

Рост грамадскага стада адбываецца за кошт захавання і вырошчвання прыплоду маладняка, атрыманага на фермах, і за кошт пакупкі жывёлы ў калгаснікаў.

Павялічваючы стада грамадскай жывёлы, калгасы адначасова павышаюць яго пароднасць. Арганізуюцца племянныя фермы для ўсіх відаў жывёлы. Адноўлены два дзяржаўныя племянныя рассаднікі — Віцебскі племянны рассаднік швіцкай жывёлы і Слуцкі племянны рассаднік свіней буйнай белай пароды. Гэтыя рассаднікі ўжо сёлета прадаюць племянны маладняк для калгасаў рэспублікі.

Адноўлены і арганізаваны нанова 8 дзяржаўных заводскіх стайняў, з вялікай колькасцю племянных жарабцоў. Уплыў заводскіх стайняў на якаснае палепшэнне коней велізарны.

10

У калгасах рэспублікі праводзяцца работы па стварэнню трывалай кармавой базы. З года ў год павяліч-

ваецца ўборачная плошча сеяных траў і кармавых ко-ранеплодаў, паліццаюцца натуральныя лугі і выпасы, уводзяцца і асвойваюцца кармавыя і прыфермаўскія севазвароты. Многія калгасы пабудавалі для грамадскай жывёлы добра абсталяваныя будынкі. Пасля выгнання нямецкіх фашыстаў у калгасах рэспублікі адпоўлена і пабудавана нанова 33000 жывёлагадоўчых будынкаў.

З мэтай дапамагчы калгасам, калгаснікам, рабочым і служачым у развіцці птушкагадоўлі ў рэспубліцы створана сетка інкубатарна-птушкагадоўчых станцый. Ужо ў сезон інкубацыі 1948 года колькасць дзеючых інкубатарных станцый удвая перавысіла даваенны ўзровень. Інкубатарныя станцыі прадалі сёлета калгасам, калгаснікам, рабочым і служачым вялікую колькасць цыплят і маладняка вадаплаваючай птушкі.

Ва ўсіх гэтых пачатковых поспехах па аднаўленню жывёлагадоўлі велізарная роля належыць жанчынам. Вядома, што на калгасных фермах работай па догляду грамадскай жывёлы заняты пераважна жанчыны. Многія з іх за аднаўленчы перыяд паказалі сябе як сапраўдныя майстры сваёй справы.

Сярод многіх іншых заслужана можа ганарыцца вынікамі сваёй працы Ганна Фядосаўна Брэль, якая за гадвае грамадскай жывёлагадоўляй калгаса «Залатая дуброва» (Васілевіцкі раён, Палескай вобласці) і з'яўляецца дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР. З першага-ж дня аднаўлення арцелі калгаснікі даручылі ёй узначаліць кіраўніцтва грамадскай жывёлагадоўляй. Хоць вайна стварыла вялікія цяжкасці, Ганна Фядосаўна ўзялася за работу з вялікай энергіяй. Ужо ў 1944 годзе пад яе кіраўніцтвам было сабрана 47 коней, закуплена і знята з кантрактацыі 137 галоў буйнай рагатай жывёлы, 13 авечак і 165 галоў птушкі.

Зараз калгас мае фермы: буйнай рагатай жывёлы, свінагадоўчую, аўцагадоўчую і птушкагадоўчую. Грамадскае стада буйнай рагатай жывёлы сёлета ўжо удвая перавысіла даваенны ўзровень.

Тав. Брэль шмат увагі аддае павышэнню прадукцыйнасці жывёлы. У 1947 годзе ўдой малака на фуражную карову ў параўнанні з 1946 годам павялічыўся на 25 працэнтаў, а сёлета ўдой яшчэ вышэй леташняга.

Ганна Фядосаўна Брэль свой вопыт работы стараецца перадаць усёй брыгадзе жывёлаводаў. Пад яе кіраўніцтвам растуць перадавікі. У гэтым годзе жывёлаводы даяркі Ганна Нікіфараўна і Праскоўя Фядосаўна Брэль вырашлі кожную ад замацаваных за імі кароў на 13 добра развітых цялят, а цялятніца Ірына Ціханаўна Брэль, прыняўшы гэтых 26 цялят, вырошчвае іх без адзінага выпадку падзяжу.

Вялікую паслугу свайму калгасу «Чырвоны пунілавец», Ельскага раёна, аказала цялятніца Ева Адамаўна Сініца. На ферме яна працуе з дня аднаўлення калгаса і за гэты час вырашціла 185 цялят, прычым ні адно цяля за ўвесь час не пала. Сёлета тав. Сініца папоўніла калгасную ферму на 38 цялят.

З вялікай любоўю працуе над павышэннем прадукцыйнасці стада даярка Ліда Маркаўцава з калгаса «Чырвоны працаўнік», Гомельскага раёна. Замацаваная за ёю група ў 10 кароў заўсёды дае высокія

ўдоі. За 10 месяцаў гэтага года яна надаіла на 2300 літраў малака ў сярэднім ад кожнай каровы, чым значна перавыканала гадавое вытворчае заданне.

Далёка за межамі свайго раёна вядома Ганна Усавіч—свінарка з калгаса «Чырвоная ніва», Чырвонаслабодскага раёна. У мінулым годзе ад кожнай з шасці замацаваных за ёю свінаматак яна вырасіла ў сярэднім на 24 дзелаў парасят без адзінага выпадку падзяжу. Гэты год яшчэ не закончаны, аднак прыплод парасят, атрыманы пры першым апаросе, сведчыць, што паказчыкі яе работы па вырошчванню парасят перавысяць леташнія. За добрасумленную адданую працу па ўмацаванню грамадскай гаспадаркі калгаснікі адзінадушна выбралі Ганну Усавіч дэпутатам Бабруйскага абласнога Савета.

Узорна працуе і свінарка з калгаса імя Леніна, Свіслацкага раёна, Гродзенскай вобласці, Матрона Цімафеева. Сёлета яна папоўніла стада свіней калгаснай фермы на 102 галавы, вырасіўшы ад кожнай з шасці свінаматак на 17 дзелаў парасят у сярэднім.

Паданыя прыклады далёка не вычэрпваюць спісу жанчын, якія ўзорна працуюць у галіне аднаўлення і развіцця грамадскай жывёлагадоўлі ў калгасах. З гэтых прыкладаў наглядна відаць, які вялікі ўклад уносяць жанчыны калгаснай вёскі ў справу адраджэння арыстэлі жывёлагадоўлі.

Але першыя поспехі з'яўляюцца толькі пачаткам грандыёзнай работы, якую трэба правесці ў рэспубліцы для ўздыму калгаснай жывёлагадоўлі.

Перш за ўсё, павінны быць рашуча павышаны тэмпы колькаснага росту грамадскай жывёлы. У бліжэйшыя гады калгасныя фермы павінны стаць высокапрадукцыйнымі і высокапрыбытковымі. Асаблівую ўвагу належыць звярнуць на поўнае захаванне і максімальнае павелічэнне матачнага пагалоўя ўсіх відаў жывёлы.

Таксама наперадзе крапатлівая работа па палепшанню пароднасці калгаснага стада і павышэнню яго прадукцыйнасці. Неабходна карэнным чынам умацаваць існуючыя племянныя жывёлагадоўчыя фермы і значна расшырыць іх сетку за кошт арганізацыі новых ферм. Племянныя калгасныя фермы павінны з'явіцца

асноўнай крыніцай аднаўлення племяннога пагалоўя жывёлы. У бліжэйшы час гэтыя фермы павінны стаць узорнымі з пункту погляду культурнага вядзення жывёлагадоўлі.

Сур'ёзную ўвагу трэба звярнуць на стварэнне ў калгасах трывалай кармавой базы. Расшырэнне пасеваў сеяных траў і кармавых каранеплодаў, а таксама палепшанне лугоў і выпасаў — першачарговая задача калгасаў у справе павелічэння вытворчасці кармоў. Трывалая кармавая база з'яўляецца асновай для хутчэйшага ўздыму калгаснай жывёлагадоўлі.

Культурнае ўтрыманне жывёлы, поўнае яе захаванне і павышэнне прадукцыйнасці нямысліма без наяўнасці добра абсталяваных жывёлагадоўчых будынкаў. Трэба паўсюды і ў вялікіх памерах разгарнуць будаўніцтва жывёлагадоўчых будынкаў. Адначасова неабходна ўсямерна ўкараняць механізацыю на фермах (падрыхтоўка кармоў, падача вады, уборка двароў і іншыя працаёмкія працэсы).

Поспех у вырашэнні ўсіх гэтых задач і асабліва рост грамадскага стада ва многім будзе залежаць ад вынікаў зімоўкі. Таму галоўнейшай задачай сельскагаспадарчых органаў, спецыялістаў і ўсіх работнікаў калгаснай жывёлагадоўлі з'яўляецца стварэнне на фермах такіх умоў для догляду і ўтрымання жывёлы, якія-б забяспечылі поўнае захаванне яе і далейшае павышэнне прадукцыйнасці.

З усіх мерапрыемстваў, звязаных з паспяховым прывядзеннем зімоўкі, асаблівую ўвагу неабходна звярнуць на кармы і памяшканне. Ва ўсіх калгасах трэба навесці поўны парадак у захаванні, уліку і размеркаванні кармоў. Справу належыць паставіць так, каб ні адзін кілаграм нарыхтаваных кармоў не падвяргаўся псаванню і раскіданню. Для рацыянальнага выкарыстання кармавых запасаў на ўсіх фермах трэба арганізаваць аднаведную падрыхтоўку да скармлівання, устанавіць штодзённы кантроль за эканомным выдаткаваннем кармоў, каб не здарылася так, як у мінулым годзе, калі асобныя калгасы з восені кармы разбазарвалі, а к канцу зімоўкі не мелі чым карміць жывёлу і дапусцілі страты ў жывёлагадоўлі.

Даяркі калгаса «Чырвоны агароднік», Мінскага раёна, Вольга Крапіўка і Варвара Панок з каровамі-рэкардысткамі. Фото І. Шышко.

Сур'ёзную ўвагу неабходна звярнуць на прывязанне ў парадак памяшканняў для зімоўкі. Сырыя, цёмныя і халодныя будынкі з'яўляюцца адной з асноўных прычын вялікіх страт у жывёлагадоўлі. Каб гэтага не дапусціць, трэба яшчэ раз правесці, наколькі ацэплены і абсталяваны будынкі, дзе зімуе жывёла, і пры наяўнасці недахопаў безадкладна іх ліквідаваць.

Як вядома, у стойлавы перыяд на фермах адбываюцца масавыя ацёлы, апаросы і акоты. Каб не дапусціць страт прыплоду, трэба ўжо зараз пачаць падрыхтоўку да прыёму ацёлаў, апаросаў і вырошчвання маладняка. На кожнай ферме неабходна абсталяваць радзільныя аддзяленні, а таксама сухія і светлыя памяшканні для ўтрымання чакаемага прыплоду маладняка.

У стойлавы перыяд як ніколі чотка трэба арганіза-

ваць працу работнікаў жывёлагадоўчай брыгады. Кожны член брыгады павінен добра ведаць кола сваіх абавязкаў і дакладна іх выконваць.

Цельга забываць, што добры вынік зімоўкі з'яўляецца гарантыяй выканання плана развіцця жывёлагадоўлі ў 1949 годзе.

Няма сумнення, што калгаснікі і спецыялісты сельскай гаспадаркі Беларусі пад кіраўніцтвам партыйных і савецкіх арганізацый прыкладуць максімум намаганняў і працы, каб ва ўсіх калгасах рэспублікі рушыць наперад справу развіцця грамадскай жывёлагадоўлі і вывесці яе з адсталасці ў перадавую галіну калгаснай гаспадаркі.

У выкананні гэтай грандыёзнай задачы вялікая роля належыць жанчынам калгаснай вёскі.

ФЕРМА БУДЗЕ ЯШЧЭ ЛЕПШАЙ

ЖЫВЁЛАГАДОЎЛЯ—адна з важнейшых галін калгаснай гаспадаркі. І дзяржава, і калгаснікі зацікаўлены ў тым, каб яна з года ў год у нас развівалася і ўмацоўвалася.

Загадчыцай жывёлагадоўчай фермы працую я ўжо многа год і вельмі палюбіла сваю справу. Іншы раз нават не спію—усё думкі аб ферме.

Прачытала я ў «Правде» аб поспехах фермы калгаса «Красный Октябрь», Лухавіцкага раёна, Маскоўскай вобласці. Выдатных вынікаў дабіліся яны: кожная фуражная карова дала ў год малака па 4 тысячы літраў. Прачытала і думаю: «Вось па кім, Мар'я, табе трэба раўняцца. Даб'юся і я са сваімі сяброўкамі лепшых вынікаў у працы». Такі ўжо савецкі чалавек, што ён усё наперад глядзіць, усё да лепшага імкнецца.

Калі мы немцаў прагналі з нашай зямлі і аднавілі калгас, то багачы ўсяго мелі тры цёлкі. Хоць і цяжка прышлося, але не спалохаліся. Колькі можна было, кантрактавалі цялят. Дзяржава дала нам 10 кароў.

Зараз на ферму любата глянуць. 25 кароў, 24 цяляці, 24 свінні, 370 птушак: качак, курэй і гусей—гэта ўжо гаспадарка! Каровы добра ўкормлены, свінні гладкія, і ўсе куры—нясушкі. За ўвесь час у нас не было выпадку падзяжу маладняка.

За нашу жывёлагадоўлю хваляюць душой і праўленне калгаса, і калгаснікі ўсе, і, асабліва, работнікі фермы. На калгасным сходзе мы далі слова паставіць справу на ферме ўзорна.

Кормім жывёлу чатыры разы ў дзень і тры разы поім. Зімою запарку даём цёплую, для кожнай каровы ўстанаўляем асобны рацыён. Кароўнікі ў нас добра ацэплены, ёсць электрычнасць, вадаправод. Зрабілі запарнік, на круглы год запасліся кармамі.

Нясмынна расце ў нас не толькі пагалоўе жывёлы, але і ўдой малака. У 1946 годзе мы надалі ў сярэднім па 1010 літраў на карову, у 1947 годзе—

па 1450, а за 10 месяцаў 1948 года—па 2230. Кожная з чатырох кароў-рэкардыстак дала нам сёлета па 4500 літраў малака.

Сваю першую запаведзь мы сёлета выканалі не толькі датэрмінова, але і здалі вялікую колькасць малака, мяса і яек у рахунак дзяржаўных паставак 1949 года. Ферма прыносіць калгасу вялікі прыбытак: за адзін гэты год яна дасць не менш 200 тысяч рублёў.

Калгаснікі сёлета на працадзень атрымалі: збожжа па 1,5 кілаграма, бульбы — па 7, капусты — па 6, буракоў — па 5, гуркоў — па 3. Ды і грошай будзе рублёў па 5 — 6. А колькі ўсякага добра атрымае, скажам, цялятніца Вера Субач, якая толькі за 10 месяцаў мае 510 працадзён, або даярка Варвара Папок, у якой 632 працадні, або птушніца Ганна Ізобава за 656 працадзён! Столькі працадзён яны маюць таму, што ў нас прымяняецца не толькі здзелшчына, але і дадатковая аплата за звышпланавы ўдой малака, прыважку маладняка. Гэтыя людзі бязмежна адданы рабоце, за кожную справу хваляюць душой.

М. В. Смольнік.

Перад вайною мне, як загадчыцы фермы, давялося ўдзелнічаць у сельскагаспадарчай выстаўцы. Усё добрае, што я бачыла там, думала выкарыстаць на практыцы. Але пачалася вайна, і мы ўзяліся за зброю, каб адстаяць чэсць і свабоду Радзімы. За актыўную партызанскую дзейнасць ўрад узнагародзіў мяне ордэнам Чырвонай Звязды і некалькімі медалямі. Я памятаю лепшы вопыт перадавікоў сельскай гаспадаркі нашай краіны і стараюся выкарыстаць яго на ферме. Наша мэта цяпер—зрабіць ферму лепшай, чым яна была да вайны.

М. В. СМОЛЬНИК,
загадчыца фермы калгаса
«Чырвоны агароднік», Мінскага раёна.

Будайнікі шчасця.

КАЛІ камбайнаўцы вярнуліся на сваю зруйнаваную гаспадарку, мужчыны яшчэ з немцам ваявалі, на фронце быў і першы старшыня калгаса «Камбайн»—Васіль Маразевіч. Тады калгаснікі выбралі за старшыню Феакціста Ісакаўну Халецкую. І вось ужо больш чатырох год яна кіруе калгасам.

Сёння любя прайсці праз калгасны пасёлак, зазірнуць у прасторныя дамы калгаснікаў, дзе не знік яшчэ водыр смалістае хвоі, а шчаслівыя гаспадары радасна ўспамінаюць першыя дні наваселля. 28-ю гадавіну Кастрычніка ўжо ўсе калгаснікі сустракалі ў адноўленых будынках.

У 1945 годзе калгаснікі мелі ўсяго шэсцера коней, і не было ў іх ніводнай каровы, авечкі, свінні. А зараз у пёлай абары калгаснай стаіць 29 кароў, у стаіні—27 коней. На ферме багата авечак, свіней.

— У нас цяпер кожная калгасная сям'я мае сваю дойную карову або цальную пёлку,—з горласцю расказвае Феакціста Ісакаўна.—Калгас выканаў збожжапастаўкі датэрмінова—да 10 жніўня. Таксама датэрмінова разлічыліся з дзяржавай па бульбе і лёну, а па мясу здалі пастаўкі нават на 1949 год.

На працяг дзён калгаснікі атрымалі па 3 кілаграмы хлеба і па 5 кілаграмаў бульбы. Хутка атрымаюць і грошы. З раласцю развозілі па дварах цэлыя вазы жыта, ячменю, аўса, бульбы. Удава франтавіка Праскоўя Саўчанка засыпала ў свае засекі 10 цэнтнераў жыта і больш 2 тон бульбы. Сям'я Аксёна і Ульяны Антаненка атрымала за сваю працу 2 тонны збожжа і 3 тоны бульбы. На працу ў калгасе камбайнаўцы глядзяць як на сваю родную, кроўную справу.

* * *

Душою калгаса з'яўляецца Феакціста Халецкая. І не толькі ў калгасе, а і ў цэлым раёне карыстаецца яна вялікай пашанай і давер'ем. Землякі неадрама выбралі яе дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

І як старшыня калгаса, і як дэпутату, ёй даводзіцца ўкладаць у сваю працу шмат настойлівасці, ініцыятывы. Аднаўленне жыллёвых і грамадскіх будынкаў, барацьба за павышэнне ўраджайнасці палёў, за рост калгаснага стада, задаваленне просьб і скаргаў сваіх выбаршчыкаў—усё гэта патрабуе няспынных клопатаў.

Ф. І. Халецкая.

Феакцісту Ісакаўну, невялікую ростам і не па гадах рухавую, можна бачыць, здавалася-б адначасова, і ў калгасным праўленні, і ў раённым цэнтры, і ў дзіцячым доме, і ў навакольных вёсках, дзе будуюцца дамы для ўдоў і сірот, і на чыгуначнай станцыі Цёмны лес... І ўсюды яе сустракаюць з ахвотай, усюды чакаюць яе практычнай парады, дзелавой дапамогі.

— Адночы ўвечары прыходжу дамоў,—расказвае Феакціста Ісакаўна,—а ў мяне сядзіць Малання Шылава з Зарасцянскага сельсовета. «У чым справа?»—пытаюся.—«Дапамажы, дэпутат, сядзібу адбудаваць. Сама я не пабудуюся: сілы не хопіць, а ў сельсавеце мяне нават на чаргу не запісалі, каб пабудаваць дом за кошт дзяржавы. Я—удава. У мяне дзевяцёра дзяцей. Жывем у

цесным старым склепе». Я ўсхвалявалася і нават абурылася. «Як-жа гэта ты да мяне раней не прыйшла. Хіба дарогі не знаеш?». На другі-ж дзень паехала ў Зарасцяны. Моцна прабрала старшыню сельсовета. Неўзабаве ляглі першыя вянцы зруба для новай хаты Маланні. Сёння Шылава з дзеньмі жыве ў новым доме, пабудаваным за кошт дзяржавы. А ў склеп ссыпала бульбу на зіму.

За дзяржаўныя сродкі на настойную дэпутата тав. Халецкай збудавалі дом таксама і для ўдавы ваеннаслужачага Арыны Шаўлёвай з калгаса «Майскі ранак». Карэбскага сельсовета. Многім калгаснікам гэтага сельсовета Феакціста Ісакаўна дапамагла атрымаць матэрыял для капітальнага рамонту дамоў, крэдыты для будаўніцтва, для набыцця пёлак.

Часта яна сустракаецца са сваімі выбаршчыкамі.

Павагай у камбайнаўцаў карыстаюцца і старшы пастух—былы франтавік Васіль Старасцін, і кароўніца Мар'я Антаненка, і свінарка Варвара Старасціна. Гэта дзякуючы іх стараннай рабоце калгас выканаў план развіцця жывёлагадоўлі і з кожным годам пашырае свае фермы. Паважаюць людзі і пажылую Мар'ю Тарасенка—калгаснага вартаўніка. Усіх гэтых людзей зраділа адданаць калгасу, як бацькавай хаце.

... На святочны вечар, прысвечаны 31 гадавіне Вялікага Кастрычніка, урачыста збіраліся людзі.

Сход адкрыла Феакціста Ісакаўна. Адзначыўшы знамянальную дату ў жыцці савецкага народа, яна падняла вынікі творчай працы калгаснікаў за гэты сельскагаспадарчы год, наметыла вехі далейшай работы. У гэты вечар праўленнем калгаса за дорадумленую працу былі прэміраваны лепшыя стаханаўцы калгасных палёў: Пелагея Тарасенка, Пётр Антаненка, Наста Тарасенка, Ніна Купрыянава.

На гэтым сходзе калгаснікі дзяліліся сваімі думкамі аб тым, што яшчэ не зроблена, да чаго яшчэ трэба прыкласці гаспадарскія рукі.

— Школьны будынак пабудуем. Правядзем электрычнасць. Расшырым аўнаферму. Для хатняй птушкі збудуем новую ферму, бо старая ўжо не дае птушкаводам разгону.

І вычуваецца з кожнай гаворкі, што так разважаюць савецкія людзі, поўныя гаспадары зямлі, будаўнікі заможнага і шчаслівага жыцця.

Г. РАМАНАВА,
Дрыбінскі раён,
Магілёўскай вобласці.

З ЧЫСТЫМ СЭРЦАМ

Іван ГРАМОВІЧ

Мал. Ю. Пучынскага

(Апавяданне з жыцця заходніх абласцей)

ОБРЫ вечар у хату!—прывіталася Ляшнеўская ціхім, крыху змораным голасам.

Марця ў адказ хвартухом хуценька выцерла табурэт і паставіла яго перад гасцяй. Ляшнеўская сапраўды змарылася, пакуль дайшла да Марці; з паклонам падзякаваўшы за месца, села. Прыход яе для Марці быў нечаканым. Марця паслала Віцьку, сямігадовага сына, пабегаць па вуліцы, і сама-ж, нібы рыхтуючыся да чагосьці незвычайнага, паправіла завязаную пад бараду хустку.

— Гэта-ж у цябе новая хата!—мераючы поглядам ад парога да покуці, ні то дзівячыся, ні то пытаючыся, сказала Ляшнеўская.

Марця, якая стаяла нейкі момант у нерашучасці і дэпытліва ўглядалася ў твар Ляшнеўскай, пасля гэтых слоў сама прысела насупраць гасці.

Старамодны плюшавы жакет Ляшнеўскай у вячэрнім змроку здаваўся як новы, здаваўся такім, як памятала яго Марця некалі ў сваю дзявочую пару.

— Яшчэ вясной перабралася, цётка!—успамінаючы, адказала яна.—Ужо вот усё лета жыву тут.

— Дай божа, мілая!

— Калгасам пабудавалі.

— Правільна!—строга пахваліла Ляшнеўская.—Пастанова ўлады ёсць такая, правільна...

Ляшнеўская, як заўсёды, была прыветлівая і сур'ёзная, гаварыла паважна, з націскам на губныя гукі, нібы чытала па пісанаму.

— Хляўчук хацела яшчэ,—дадала Марця,—але мужчыны ў калгасе цяпер занятыя. Няўпраўка на полі.

— Зробіць,—нібы па сакрэту паведаміла Ляшнеўская,—нідзе не дзенуцца... Улада ў крыўду не папусціць. Закон ёсць.

Яна загаварыла аб справядлівасці законаў, а Марця слухала, патакала, але не разумела, што гэтым яна хоча выказаць. Марці хутчэй хацелася даведацца, чаго Ляшнеўская зайшла да яе ў дом.

— Вы-ж, цётка, мабыць па справе якой да мяне... так позна,—нарэшце не вытрымала Марця.

— Ёсць справа,—адказала гасця.—Ёсць, мілая... Без спраў, сама ведаеш, не жыву. Адна, як і ты, кідаюся на гаспадарцы. Дзе—скокам, а дзе—бокам. Наша жыццё з табой удавінае. Адна адну не цяжка зразумець... Вось, ты кажаш—няўпраўка на полі. У мяне-ж таксама. Усю гарачую пару сну не маю. Дзень і ноч—усё на полі. Дачку сарвала з вучобы. Дачка пакрысе дапамога, а больш ніхто... Хто за мяне зробіць? Ніхто—ніхто...

Ляшнеўская цяжка ўздыхнула. Марця паспагадала таксама ўздыханнем.

— Зайшла я да цябе, мілая, вось чаго,—з просьбай у голасе сказала Ляшнеўская.—Ведаю я цябе, як сваю родную. Знаю, як ты стараешся працаваць і... жыць. Падумала і рашыла схадзіць да цябе. Можа ты пры-

дзеш да мяне ў поле. Хоць на некалькі дзянькоў. Я са Стэпкай цяпер бульбу канаю... Заплачу я табе не дрэнна. Хочаш—бульбай, хочаш—чым хочаш!..

Марця калісьці была ў заработках на хутары ў Ляшнеўскіх. І нават подаўгу заставалася ў наймічках. Яны тады з Пракопам стараліся набыць сваю зямлю і гаспадарку, ужо кусок поля аблюбавалі... Але мары іх споўніліся толькі з прыходам савецкай улады. Здавалася, шчасце прыйшло назаўсёды і не верылася, што за яго Пракопу яшчэ прыдзецца змагацца са зброяй у руках. З фронту Пракоп не вярнуўся. Марця ўслед за ўсімі вяскоўцамі ўступіла ў калгас. Гэтаму скоро будзе год.

— Ты мяне ведаеш, як я табе плаціла,—казала Ляшнеўская.—І ніколі не ашукаю. За добрую работу—добрая аплата. Рукі ў цябе залатыя...

Марця была старанная ў рабоце. Яна кожны дзень першая ўставала і рана будзіла сваіх сябровак на працу. Яна не магла пакінуць незакончанай работу, хоць сабе ноч, ці дождж. Сяброўкі-звеннявыя бралі гэта за прыклад і паважалі Марцю яшчэ за тое, што яна часамі, як спорна бывае на полі, аж зацягвала песню. Звяно іх лічылася адно з лепшых у калгасе. Так адзначаў старшыня на сходзе.

— Не ведаю, што наш брыгадзёр скажа,—утаропіўшыся позіркам у падлогу, адказала Марця.—Трэба-ж дазвол узяць...

— Бяры, мілая!—параіла Ляшнеўская.—Рабі так, як закон у калгасе гаворыць. Раз трэба, дык трэба. На што праз мяне нажываць непрыемнасць.

— Якая тут непрыемнасць!—устрапянулася Марця.—Заробкі-ж—не грэх. Кожны чалавек хоча на сябе зарабіць. На сягоння і на заўтра.

Усе гаварылі, што звяно, дзе працавала Марця, багата атрымае на працадні. Але яна, як першы год жыла ў такой грамадзе, то смелай і бадзёрай была з усімі на калектыўнай рабоце і сама сабе ў душы нясмела верыла пра тое, што ёй гаварылі. Калі ёй прывезлі на дом мяшкі запрацаванага хлеба, і брыгадзёр сказаў, што гэта яшчэ толькі аванс, папярэдняе размеркаванне, яна здзівілася: «Няўжо праўда, што будуць яшчэ дабаўляць?» Пакуль Марця не бачыла сваімі ўласнымі вачыма ўсяго заробленага, яна не магла гэтаму паверыць.

— Толкам гаворыш, мілая,—пацвярдзіла Ляшнеўская і, крыху перадыхнуўшы, запыталася:—Як-жа вы сёлета атрымаеце з калгаса? Не чула?

— Рознае гавораць, цётка! Ураджай то добры на полі... Адны так гавораць, другія—яшчэ лепш гавораць. Шмат, кажуць, нам прыпадзе. Каб гэта праўда было, то вельмі добра, але-ж пакуль невядома...

— А калі-ж будзе вядома?

— Ну, у канцы года падлічаць...

— Доўга чакаць,

— Але-ж, доўга чакаць, — падхапіла Марця. — Я ўжо так стараюся ў сваім зьвяне. У жніво па два, два з чым працадні ў дзень зарабляла...

— Заплачу я не дрэнна, няхай пан бог бачыць, — перабіла паважна Ляшнеўская і ўстала. — Заплачу табе ўслед і колькі захочаш...

Марця правяла Ляшнеўскую на паўмежак, за агароды, і, вяртаючыся змярканнем да хаты, думала, што рабіць. Пытацца ў брыгадзіра было нязручна — у калгасе хапала сваёй працы. Зарабіць некалькі мяшкоў бульбы так, непрыкметна, употай, ёй здалося магчымай і нават выгаднай справай.

— Дачушка, — звярнулася яна раніцою да старэйшай дачкі-школьніцы. — Па мяне зойдуць дзяўчаты на работу, перадай, што я пайшла ў больніцу, у Маладзечна. Я вечарам вярнуся дадому.

Цяжкі асенні туман акутваў калгасныя агароды. Марця ішла ад садка паўмежкам, і яе ў тумане ніхто не бачыў.

Хутар Ляшнеўскай знаходзіўся за «новай дарогай», якую за марцінай памяцю, але не так даўно, правялі ў строгім кірунку: з захаду — на ўсход. Марця з Пракопам высыпалі яе гравіём, адбываючы павіннасць польскіх улад. Тады яшчэ сам Ляшнеўскі быў жывы. Бач, якія клянкi выраслі з тае пары.

Усё мінулае ажыло перад Марцяй. Тыя-ж самыя брудныя, чорныя сены і рой кухонных мух навокал, нават цяпер, у познюю восень. Гэта тут, каля печы, ёй дазволена было заставацца і, «крыў божа», не пераступіць парог у святліцу, дзе быў гаспадар і дзе, яна знала, у куфрах хаваўся скарб Ляшнеўскіх.

Ляшнеўская са Стэпкай ужо чакалі яе. Марця, як і запамятала: на гаспадыні гэта адзенне — латанае, заношанае, што было некалі. Без учарашняга плюшавага жакета яна выглядала вельмі старэнкай, беднай.

— Дзень добры, мілая! — прывітала яна работніцу.

«Нашто ўжо такая прытворнасць?» — падумала Марця, сядзячы на воз. І тут яна першы раз пакалялася, што пайшла на хутар.

Яны паехалі на поле, разаралі памерак бульбы і моўчкі прыняліся выбіраць. Гаворкі ніякай не было, бо за працай гаспадыня размоў ніколі не цяпела.

Дачка потым адвозіла на хутар поўныя калёсы набыранай бульбы, а жанчыны заставаліся ўдваіх на полі і тады насыпалі бульбу ў мяхі.

За трэцім возам Ляшнеўская загадала:

— Прывязі палуднаваць.

Дачка прывезла абед. Зрабілі перапынак. Ляшнеўская перахрысцілася і, падаючы міску з бульёнам, запрасіла:

— Бліжэй, мілая!

У кішэні марцінай ватоўкі быў хлеб, вараныя яйкі. Яна магла самастойна перакусіць, падмацавацца, але гаспадыня строга сказала Марці:

У мяне працуеш — у мяне і есці павінна.

Бульён быў вечным, нязменным блюдам Ляшнеўскіх. Яго запівалі шклянкай малака. Перад малаком Марця ўсхапілася і прапанаваў тры вараныя яйкі, соль і свой хлеб.

— Дзякую, мілая! — адмахнуўшыся рукой, сказала Ляшнеўская. — Я твайго калгаснага хлеба не хачу; з мяне, дзякуй богу, і свайго хапае. Няхай ён табе будзе...

Ляшнеўская была гаспадыняй і ставілася тут у адносінах да Марці не інакш, як гаспадыня, а не хто-небудзь роўны. Адчуўшы гэта, Марця-наймічка змоўкла, і толькі зноў падумала: «Навошта я ішла сюды?».

Пачулася песня з калгасных палаткаў. Жанчыны, відаць, паабедалі і заспявалі. Песня даляцела ярка; у ціхіх паветрах адтуль плыло ніткамі павуцінне. Лёгкае, высокае, яно ляцела ў бязвоблачным небе пад сонца і, здаецца, нідзе не ападала. Была-б там, у зьвяне, Марця — падхапіла-б, падцягнула... У нейкай самоце яна павольна перавяла погляд на свой харч. Пачуццё наймічкі падказвала ёй закутаць яго зноў у хусцінку. Але яна чамусьці шчыльна сціснула губы і раптам, смачна цмокнуўшы імі, сказала:

— Як сабе хочаце, цётка... Толькі, як гавораць, чым дабру прападаць, няхай жывот баліць...

Марця засмяялася і пачала есці. Стары, маршчакаваты твар Ляшнеўскай не пасвятлеў ад жарту, а пахмурыўся:

— Ты, мілая, дома дзецям пакінула-б гэта.

— Яны ў мяне не галодныя.

— Я не кажу, што цяпер, мілая... Я кажу, што лямпа зіма будзе наперадзе. Сама ведаеш і гаварыла, «здаецца, што невядомы яшчэ ваш гэты... працадзень».

«Падцягнула за язык мяне, дурную, сказаць ёй аб гэтым», — падумала Марця, а ў голас прамовіла:

— Што будзе ўсім, тое і мне будзе, цётка.

— Ім будзе адно, а табе — другое. Ты-ж удава... Вельмі ты на ўме каму...

— Чаму гэта? — абурылася Марця. — А вот, дом... Я і не прасіла. На сходзе самі пастанавілі і пабудавалі.

— Хату, мілая, табе пабудоваў не калгас, а ўлада. Закон улады ёсць такі. Па гэтым законе патрабуецца для ўсіх, хто пасля вайны застаўся з сіротамі, даваць помач. І правільна! За што твой паклаў галаву там, на фронце?

Марця ўспоміла свайго Пракопа. Загортваючы ў хусцінку соль, яна цяжка ўздыхнула.

— Не будзем гаварыць аб гэтым, цётка... А то па-вашаму выходзіць, што вы, як быццам, за ўласць, а я дык — не.

— Што ты, мілая!? — спалохалася Ляшнеўская. — Я зусім па закону гавару...

— Ну, як-жа? Па-вашаму: я — за калгас, а вы — за ўласць, ды без калгасаў... Ат, лепш бяремся за работу. Ляшнеўская збянтэжылася пасля такіх слоў Марці.

— Падай кашалі, Стэпка! — звярнулася яна да дзяўчыны і ўслед за Марцяй накіравалася выбіраць бульбу.

Зноў працавалі моўчкі. Марця і не хацела размаўляць. Яна думала, каб скарэй дакончыць разараны памерак і пайсці дадому. Доўга тут быць ёй стала немагчыма. Марця нават адчувала сорам за тое, што прыйшла сюды.

Скончылі. Ляшнеўская пачала адбіраць буйныя гладкія бульбіны. Кашэль такой адборнай бульбы яна стала высыпаць у мяшок, прыгаварваючы:

— Я табе самай лепшанькай... крухмальнай... «амерыканачкі»... Возьмеш з сабою мілая, дома як знойдзеш, па сабе ведаю...

— Нашто гэта, цётка? — запярэчыла Марця. — Не насыпайце, што вы робіце... Я не данясу.

— Данясеш, мілая. А не данясеш, дык мы цябе падвезем.

Цэлы дзень Марця крукам гнулася над градкамі. Яна безумоўна запрацавала гэты мяшок бульбы. Яе праца варта не толькі аднаго мяшка адборнай бульбы. Але як-жа яна прынясе яго на свой двор? Што скажучы, пабачыўшы яго, суседкі? Чамусьці гэтай асаблівасці сваіх заработкаў Марця раней не ўяўляла. Толькі цэлы дзень напрацаваўшы ў Ляшнеўскай, ёй стала гэта зразумелым.

— Не, не трэба! — рашуча сказала Марця. — Дарэмна вы, цётка, насыпаеце... Я не вазьму. Мне здаецца, што я на адзін дзень у сваё даўнейшае схадзіла... быццам зноў у вас на рабоце засталася... Увесь дзень раблю і думаю, якой я стала...

Ляшнеўская нейкі момант застыла ў непаразуме. Барвовае зарава зайшоўшага сонца асвятляла ёй твар. Маршчакаватая гаспадыня аж прыплюшчылася, каб разгледзець Марцю: ці то яна ўсё жартуе, ці па шчырасці кажа.

— Ну, тады бо, дзякую... Што тут сказаць?.. — прамовіла Ляшнеўская, папраўляючы мяшок на возе. — Паехалі Стэпка!

Вячэрні змрок гусцеў, хмары на захадзе сінелі, астывалі. Трое за возам ішлі аж да «новай дарогі».

— І з уладай, мілая, ты мяне няправільна зразумела, — казала Ляшнеўская.

— Зразумела, цётка, — азвалася Марця.

Ляшнеўская са Стэпкай селі на воз і паехалі на хутар, а Марця памаленьку пайшла дадому. «У цябе вады напіцца і то за плату трэба», — падумала сабе Марця. Яна ішла, налітая цяжкай зморанасцю ва ўсім целе, перастаўляючы, як драўляныя, па дарозе ногі.

Асёліцу і агароды зацягнуў туман. Ен быў густы, як і раніцай.

Марця ўвайшла ў свой вішэнік і пачула галасы. У яе на дварэ гаманілі людзі. Ад спалоху ў жанчыны зніклі думкі. Яна прытаілася за вішэнік у сваім садку. «Што яны робяць тут?—падумала яна.—Чаго яны прышлі?»

І раптам, пабачыўшы сябровак са свайго звяна, Марця зразумела ўсё, што адбывалася каля хаты. Сэрца яе зайшлося, а потым уздрыгнула, застукала, разрываючы грудзі. Як ашаламленая, са слязой на вачах яна прастаяла так, пакуль не разыйшліся калгаснікі са двара.

— Мамачка!—спаткала яе дачка, — Нам сёння бульбу на працадні вазілі. Я сказала, што вы пайшлі ў больніцу, дык усе нашым звяном узяліся і дапамаглі. Поўны склеп наперабіралі.

Гаспадарскія рукі звенявых, сябровак, усё давалі да ладу. Яны зналі стараннасць Марці ў рабоце. Каля склепа ляжалі яшчэ два неперабраныя капцы, пакрытыя нанач саломай. Выглянуў месяц; пры яго бледным святле капцы, пакрытыя белай саломай, нагадвалі незвычайныя горы.

І Марцю, як ніколі, апанавала радасць за свае рукі, працавіттыя і дужыя, за сваё звяно і калектыў, дзе не толькі яна адказвала за свой лёс, а ўсе клапаціліся аб ёй, ахапіла радасць за тое, што яна правільна пасту-

«Што яны робяць тут?»—падумала яна,

піла, не памылілася сёння. Тут яна адчула гордасць не толькі за свой працадзень, але і за самую сябе. На сэрцы яе было так ясна, як на гэтым поўным, ясным месяцы.

Творчасць нашых чытачоў

ПОМСТА

На захад фурманкі павольна плылі,
Машыны пад грузам з натузі раўлі.
Спяшаліся ў логава ноччу і днём
Фашысты з награвленым нашым дабром.
Аднойчы ў асеннюю цёмную ноч
Паўзлі тры машыны праз наша сяло.
Адна з іх загрузла — матор суняло
І знікла у фарах абодвух святло.
Сялянк-калгасніцы пастку зрабілі —
Праз вуліцу спешна канаву прарылі,
Каб фрыцы-паганцы дабро на машынах
Не смелі вывозіць больш з нашай краіны.
І вестку панеслі яны партызанам,
Што пастка гатова, патрэбна аблава,
Што вораг у пастку ўжо голаў заклаў.
Хутчэй на падлюгу, бо ён зазлаваў.
Якіх мо' прабегла ўсяго тры хвіліны —
Як чорт з-пад пякелля, фрыц лез з-пад машыны.
Высокі, смярдзючы, кудлаты, мурзаты.
— Святло даць! — крычыць ён і

ў момант да хаты.

За ім з-пад машыны вылазіць другі —
Да неба пабеглі з той хаты агні.
Фашысту патрэбна к машыне святло:
Прыдумаў, паганец, — запёк нам сяло.
Агонь узбясіўся да восьмае хаты,
Пякельныя клубы да неба узняты.
У распачы дзеці ўзнялі крык і плач,
Пазбегліся людзі агонь сунімаць.

Ды што тут фашысту? У набегшы народ
Нацэліў, пракляты, ручны кулямёт,
Каб люд не пашкодзіў сваёй мітуснёй
Наладзіць машыну, не згасіў агнёў.
Агонь узбушывся ад родных куткоў,
Дыміцца нявінная цёплая кроў,
Хоць разам з пажарам трашчаў кулямёт,
Але не разбежся нікуды народ.
І вось прыхітрыла жанчына адна,
Галосна на фрыцаў гукнула яна:
— Пакінь страляніну, няхай ты згары.
Вунь, пане, у кошыку яйкі бяры!
Жанчына дабралася к фрыцу паўзком
І шыю фашыста сцягла ручніком.
Замойк кулямёт, перастаў стракатаць.
І рушыў народ, каб чужынцаў суняць.
У момант фашыстаў, пяцёх аж, сханілі,
Ім рукі і ногі скруцілі—не білі
Ды гуртам жанчыны ўпляліся у іх —
У полымя катаў аднеслі сваіх.
Калі у сяло падышлі партызаны,
Калгасніцы суд учынілі ўжо самі.
Так смелыя, мужныя нашы жанчыны
Адпомсцілі ворагам роднай краіны.

Калгасніца М. КРУКАВА.

Гомельская вобласць,
Церахаўскі раён,
калгас «Пяскі».

Па вучэнню Мічурына

А УСЕЙ Антопальчыне Брэскай вобласці добрая слава ідзе пра звяно Еўдакіі Гарасцюк. Дзівуюцца людзі майстарству калгасных дзяўчат, якія на спрадвек неўрадлівых палескіх землях вырастлі небывалы ў гэтым краі ўраджай.

...Абапал шырокага гасцінца рассяпалася хатамі вёска Дзятловічы. Вуліца—голая пясчаная выдма. На ёй ні трава не расце, ні вада не застоіваецца.

Налева, як вокам сягнуць, пайшлі палі, направа—пацягнуліся балоты аж пад самую Жабінку. Іншы год дзятлавічане на палетках сваіх не збіралі нават насення. Тады людзі кідалі родныя хаты і цягнуліся ў горад на заробаткі.

Рыгор Гарасцюк, Дусін бацька, меў усяго паўтара гектара ўласнай зямлі—чысцюткага жвіру. Праз усё жыццё марыў ён прыкупіць гектары са два добрай зямлі. Але паны панілі гектар на паўтары тысячы злотых. Адкуль-жа бедняку-земляробу ўзяць тыя грошы, калі яму не пад сілу было набыць сабе пару ялавых ботаў. І цягнуў ён сваю гаротную лямку, пакуль не прыйшла савецкая ўлада, якая прынесла з сабою калгасны сталінскі лад.

...Летам мінулага года Дуся Гарасцюк зашла ў кантору да старшыні калгаса Пятра Углыніцы.

— Пара, Пётр Пятровіч, усур'ез брацца за справу!—рашуча заявіла дзяўчына.

— Як гэта—усур'ез?—у недаўменні ўзняў старшыня бровы.

— А так: па-сур'езнаму, па-калгаснаму,—растлумачыла комсамолка.—Колькі мы сёлета з гектара знялі? Ну, шэсць, ад сілы сем цэнтнераў. Гэта-ж курам на смех! Хіба сорок пудоў можна лічыць за ўраджай, хоць-бы сабе і на Палессі? Чыталі, што пішуць у газетах пра палескіх калгаснікаў? А чым горшыя мы? І мы можам збіраць высокія ўраджаі, калі да зямлі прыкладзем свае рукі. Дык вось—мы рашымі ўсе сто пудоў узяць.

— Хто гэта—мы?—зацікавіўся Углыніца.

— Мы—дзяўчаты. Усе дванаццаць чалавек: Вера Курылюк, Соф'я Углыніца, Лена Панюська, і Маруся, і Вольга... Рашымі цвёрда—стварым звяно высокага ўраджаю.

— Што-ж, справа добрая. Толькі ці справіцеся?

— Справімся,—упэўнена прамовіла Дуся.

Так у калгасе «24 сакавіка» зарадзілася маладзёжнае звяно высокага ўраджаю. Партыйная арганізацыя прымацавала да яго камуніста Уладзіміра Маркоўскага. Аграном Антопальскага сельгасадзела тав. Барысюк начаў знаёміць дзяўчат з правіламі аграэхнікі, з вучэннем Тіміразева, Вільямса і Лысенкі, расказваў пра вопыт перадавікоў сельскай гаспадаркі.

За звяном праўленне калгаса замацавала ўчастак у 12 гектараў.

Пачалі сартаваць насенне. Мар'я Углыніца, Вера Курылюк і Лена Панюська адсартавалі так добра, што нават прыдзірлівы Дусін бацька з пахвальбой адазваўся. А ён знае нарадак у гаспадарцы.

Пад жыта на кожны гектар вывезлі па сорок вазоў гною. Сеялі рана—20 жніўня. Неўзабаве густая і роўная рунь пакрыла ўсё поле.

Зіма сорок васьмага года была няўстойлівай: то выпадзе снег, то дажджом яго з'есць, то замаразкі ўдараць. Зімовы дзень кароткі, а працы на полі было аж занадта. Зрання да ночы трушчылі дзяўчаты лядзяную корку, потым капалі канаўкі, спускалі талыя воды.

Пачалася вясна. Азіміна патрабавала падкормкі. Аграном параіў прабаранаваць жыта.

— З глуду з'ехалі, загубіце жыта!—абураліся старыя калгаснікі.

І вось стаўся «чуд»: прабаранаванае жыта ўзнялося, раскучылася і пайшло ў буйны рост. Суседнія ўчасткі намнога адсталі—там жыта было і радзей і ростам ніжэй.

Так звяно Дусі Гарасцюк у дружбе з перадавой аграэхнікай вырастала выдатны ўраджай.

Ад душы радаваліся дзяўчаты, а разам з імі і Пётр Углыніца, і Уладзімір Маркоўскі. Цяпер усім калгаснікам стала ясна, што дзяўчаты перамаглі.

...Рабочы дзень скончыўся. Звенявая вышла на чысты папар.

— Вось тут будзем сеяць азімну,—расказвала яна сяброўкам.

— Дусенька, клічуць!—пераняніла яе Вольга Углыніца.

Па іржышчы, задыхаючыся, бег Андрэй Курылюк і здалёку крычаў:

— Дваццаць два!.. Э-гей, дваццаць два з хвосцікам! Бачыў сам, як запісала камісія: «Звяно Еўдакіі Гарасцюк зняло 22 цэнтнеры 54

Еўдакія Гарасцюк.

кілаграмы з гектара на плошчы ў 12 гектараў».

— Гэта-ж колькі пудоў?—успыхнула ў радасці Дуся.—Амаль сто сорок, калі не мыляюся. Сто сорок, дзяўчаткі, сто сорок!

...Нядаўна ў Брэсце адбылася нарада майстроў высокага ўраджаю. Сюды з усёй вобласці сабраліся брыгадзіры, звенявыя, знатныя калгаснікі і калгасніцы, каб падзяліцца вопытам барацьбы за ўраджай, расказаць пра свае планы ў далейшым.

З гарачым словам выступала на гэтай нарадзе і Дуся. Усхваляваная расказала аб тым, як з сяброўкамі дабілася поспеху. Потым, глыбока ўздыхнуўшы, закончыла:

— Доля селяніна ў панскай Польшчы была нязносна цяжкай, але доля сялянкі была яшчэ горнай, беспрасветнай, бязрадаснай. Калгасны лад адкрыў нам дарогу да сапраўднага шчасця. Я—простая беларуская дзяўчына—ад усяго сэрца дзякую савецкую ўладу і таварыша Сталіна за бацькоўскія клопаты аб савецкіх жанчынах.

Радасная і ўсхваляваная, вярнулася Дуся з нарады.

— Цяпер, дзяўчаты,—сказала яна сяброўкам,—давайце яшчэ мацней працаваць. Давайце будзем вучыцца, вучыцца няспынна, каб аўладаць моцна мічурынскай навукай і ў будучым годзе заваяваць яшчэ большы ўраджай ды на вялікіх плошчах!

П. ЧАРНЫХ.

РОФВЫДАВЕЦТВА выпусціла сёлета ў свет аповесць знатнай трактарысткі Пашы Ангелінай — «Людзі калгасных палёў».

Каштоўнасць і значымасць аповесці заключаецца ў тым, што аўтар яе — проста і праўдзіва, на фактах з асабістай біяграфіі — паказала жыццёвы шлях вельмі многіх маленькіх і скромных, але сапраўды гераічных савецкіх жанчын, працоўных падзвігі якіх служаць справе працвітання нашай вялікай Радзімы.

Паша Ангеліна — дачка украінскага батрака з сяла Стара-Бешава. У 1929 годзе, убачыўшы ў родным сяле першы трактар, яна раз і назаўсёды рашыла стаць трактарысткай.

Гераічная біяграфія Пашы Ангелінай пачалася на палях калгаса «Запарожца». Тут Пашы прышлося не толькі асвоіць складаную тэхналогію трактара, але і перамагчы закарэнеласць тых, хто недацэнчваў сілу, розум і здольнасці жанчыны.

У 1933 годзе брыгада Ангелінай заняла першае месца ў барацьбе за высокі ўраджай.

У лютым 1935 года Паша Ангеліна — дэлегат з'езда калгаснікаў у Крэмлі — дае абяцанне таварышу Сталіну працаваць яшчэ лепш і на кожным трактар «ХТЗ» выпрацаваць па 1200 гектараў. К лістападу кожная трактарыстка выпрацавала па 1225 гектараў, брыгада ў цэлым зэканоміла 20154 кілаграмаў гаручага і дабілася выдатнага ўраджаю.

У снежні таго-ж года Паша Ангеліна з яе брыгадай была запрошана ў Маскву на нараду перадавікоў сельскай гаспадаркі. Таварыш Сталін указаў Ангелінай, чаго павінна дабівацца яна на новым этапе сваёй дзейнасці: «Кадры, таварыш Ангеліна, кадры!»

«Наша брыгада, — піша Ангеліна, — ператварылася ў свайго роду школу трактарнай справы. Мы арганізавалі ў раёне 10 жаночых трактарных брыгад».

К канцу 1936 года ўжо больш ста дзяўчат аўладалі тэхналогіяй трактара, сталі вопытнымі трактарыстамі, механікамі, брыгадзірамі. Аб Пашы Ангелінай пачула ўся краіна. Дзяўчаты Грузіі, Алтая, Казахстана, Арменіі, Сібіры пасылаюць Пашы сотні лістоў, тэлеграм, віншуюць, просяць падзяліцца сваім вопытам.

У 1937 годзе на нарадзе трактарыстак і брыгадзіраў жаночых трактарных брыгад у Маскве былі падведзены першыя вынікі спаборніцтва на пачыну Пашы Ангелінай. На калгасных палях працавала ўжо 545 жаночых трактарных брыгад, 55 брыгад выпрацавалі на трактар каля 1000 гектараў і 300 брыгад па 790 гектараў.

Кожны год прыносіў новыя перамогі. Так, у 1938 г., дзякуючы правільнай арганізацыі і рацыяналізацыі працы, кожны трактар выпрацаваў па 2700 гектараў. Паша Ангеліна праз «Правду» звярнулася з заклікам: «Сто тысяч слободок — на трактар!» І ў адказ 200 000 жанчын без адрыву ад вытворчасці аўладалі прафесіяй трактарыста.

Велізарнае значэнне сталінскага ўказання аб кадрах асабліва ясна раскрылася ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Жанчыны паспяхова працавалі як на заводзе, так і на калгасных палях.

У далёкім Казахстане на засушлівых палях зямля давала мізэрны ўраджай. Паша Ангеліна зразумела сакрэт: трэба дабрацца да тлушчы зямлі, араць глыбей, выконваць франтавы план у барацьбе за высокі

ўраджай. «Мы не лічыліся з часам, мы працавалі круглыя суткі». І ў выніку калгас зняў 30 цэнтнераў з гектара супраць 5—6 за ўсе мінулыя гады. Так у глыбокім тылу савецкія патрыёткі кавалі перамогу над ворагам.

Асаблівую працоўную доблесць праявіла Паша Ангеліна, вярнуўшыся ў роднае сяло. Зруйнаванне і запустэчэнне калгасных палёў было сапраўды страшэнным. Але брыгада Ангелінай цвёрда рашыла змагацца за даваенны ўзровень ураджайнасці.

«У сорок пятым годзе мы ўжо смела маглі сказаць, што вярнулі сабе ўладу над зямлёй. Ураджай у нас выдаўся — вярней, не «выдаўся», а быў узяты намі ў зямлі — па калгасу «Запарожца» 21,4 цэнтнера з гектара».

А калі ў засушлівым 1946 год калгаснікі Стара-Бешава дабіліся ўраджаю на 19—20 цэнтнераў з плошчы ў 425 гектараў і здалі дзяржаве хлеба ў паўтара раза больш, чым да вайны, Пашы Ангелінай было прысвоена званне Героя Соцыялістычнай Працы.

Паша Ангеліна — адна з шматлікіх гераінь калгаснай соцыялістычнай працы. Яе жыццё — захапляючая гісторыя шматграннага росту савецкай жанчыны, працоўных падзвігаў, благороднага служэння сваёй краіне, свайму народу.

Паша Ангеліна канчае сваю аповесць словамі:

«Вялікі Сталін навучыў мяне, простую сялянку, дачку батрака, жыць і працаваць для шчасця маёй краіны, для майго народа».

І гэтыя словы ўслед за Ангелінай паўтараюць мільёны савецкіх жанчын.

Н. КАЗЛОВА.

МЫ ЛЮБІМ ЖЫЦЦЁ

Паша АНГЕЛІНА

Мал. П. Астроўскага

(Урывак з кнігі «Людзі калгасных палёў»)

ВЕЧАРУ 15 верасня сорок сёмага года мы дасявалі апошнія гектары азімай пшаніцы на палях калгаса «Запарожац». Раніцой наступнага дня, ледзь толькі пачало світаць, трактарысткі па чарзе праводзілі свае машыны праз заліўныя лугі.

Дзяўчаты, задыхаючыся, амаль беглі да вагончыка, які ледзь віднеўся з-за дрэваў. Яны спяшаліся, каб пачуць думку ад сваёй рабоце, падзяліцца сваімі поспехамі, радасцямі ў працы. Яны гаварылі наперабой. Я слухала іх вясёлыя, звонкія галасы і разам з імі радавалася іх поспехам. Дырэктар МТС Канстанцін Цыміданаў у сінім пінжаку, у кашулі, па-сялянску нізка падпярэзанай дзягай, з вельмі прыкметным брушком і добрым тварам, паціскаў рукі дзяўчатам, віншуючы з перамогай: у саборніцтве за высокі ўраджай мая трактарная брыгада зноў, як і ва ўсе папярэднія гады, вышла на першае месца.

... Дырэктар МТС недзе яшчэ насіўся па калгасах раёна, падцягваў адстаючыя трактарныя брыгады, каб у лепшыя агра-тэхнічныя тэрміны правесці сяўбу, а мы ўжо даўно разгарнулі зімовы рамонт трактараў на сядзібе МТС. Работы было шмат: я несла шматлікія абавязкі; яны паглыналі ўвесь дзень, але вечары заставаліся вольнымі.

Пасля двух-трох гадзін перапынку я сядзілася за пісьмовы стол і вяла запісы. Хацелася мне пра жыццё сваё напісаць кнігу. У хвіліну адпачынку я раскрыла томік Пушкіна.

Вершамі Пушкіна я захаплялася яшчэ тады, калі вучылася ў пятым класе. Поўнагучныя радкі вершаў здзіўлялі мяне сваёй прастатой, меладыйнасцю.

У той раз я, відаць, з вялікім захапленнем чытала ўслых вершы, бо не заўважыла, як кола маіх слухачоў пачало расшырацца. Калі я скончыла чытаць, прысутныя грывінулі воплескамі.

— Брава, мама!—радасна крыкнула Святлана.—Ты, мамуся, робіш вялікія поспехі, лепш за мяне чытаеш! І Святлана наўздзіў лёгка напаміць прачытала казку Пушкіна.

Мне было прыемна слухаць Святлану, калі яна дэкламавала вершы, а затым сядзілася за раяль і іграла Шапена, Чайкоўскага. Я слухала і нічога не бачыла, акрамя яе твару і пухленькіх ручак, птушкамі лётаўшых па клавіятуры.

Бацька сядзеў у крэсле, слухаў музыку моўчкі, апусціўшы бровы, з тварам ззяючым. Але калі на момант змаўкала музыка, ён адразу-ж вымаўляў глухім басам:

— Не спыняйся, Святлана! Іграй!

На каленях у мяне, уткнуўшыся тварам мне ў шчоку, сядзела малодшая дачка Сталінка. Яе вялікія сіняватыя вочы глядзелі нейкім чакаючым поглядам, нібы яна разумела толк у музыцы.

— Мама, а мама?—пытала яна.—А калі я вырасту, таксама, як Святлана, іграць буду?

— Вядома, будзеш іграць.

Я слухала Сталінку з хваляваннем і шчасцем.

У мяне дзяцінства склалася інакш! Я не магла нават думаць пра музыку. Бацька і маці рэдка смяяліся, а яшчэ радзей спявалі і танцавалі. Толькі святкам, седзячы ля акна, бацька, бывала, зацягне нейкую песню, а маці, слухаючы, нягучна смяялася, а на вуліцы збіраліся людзі і моўчкі слухалі. Часам разнісіўся смех, але не заўсёды было для мяне ясна, над чым смяюцца.

... Я пасвіла гаспадарскую жывёлу. За дваццаць — трыццаць вёрст выводзілі жывёлу. Бывала, выйдзеш з раніцы і ўвесь дзень, потым і ўвесь вечар босая шлёпаеш па лугах, часцей пад асеннім дажджом, у глыбокай граці. За спіной торба, а ў ёй кубачак ды луста чэрствага хлеба. У руцэ доўгая пуга. Я баялася ў асенняй цемені заставацца ў полі. Надта баялася! Але добра, што ў поўвясце ад мяне знаходзіўся пастух стары, які гэтак сама, як і я, не глядзячы на дождж, выганяў скаціну на пашу. Звалі яго Цярэнці, быў ён

худы, сівенькі, з прышчуранымі добрымі вачыма, ён часта даставаў з-за пазухі акраец хлеба, вараны бурак і соўваў мне ў рукі, кажучы:

— Бяры, курноса, скаштуй...

Доўгімі вечарамі дзед Цярэнці займаў мяне размовай. А расказваў ён цікава, заслухаешся. Я гатова была слухаць яго да світання. Калі-ж дзед адыходзіў, я клалася на траву і з трапяткім хваляваннем чакала, калі надыйдзе раніца. Вось далёка за лесам узыходзіла, не спяшаючы, сонца, успыхвалі агні, і пачынаўся хваляючы, кранаючы маю душу рух,—здавалася, што ўсё існуючае на зямлі ўзнімалася, рухалася насустрач залацістым праменням. Я прыходзіла дамоў стомленая, галодная. Дома было вільготна, цёмна і халодна. Але ўсёроўна мне хацелася жыць. Сонца весяліла душу. Я расла, і штодня я пазнавала нешта новае, я рабілася мацней. Я змагалася за жыццё. Няпраўда, што жыццё было мне няміла. Я даражыла сваім жыццём, адстойвала яго, ведаючы, што прыйдзе тая светлая хвіліна, калі сонца ярка будзе святліць людзям. Ды нялёгка шлях да шчасця...

У некалькіх кіламетрах ад Стара-Бешава размясціўся калгас імя Будзёнага. У мінулым годзе я, як дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, выязджала туды па просьбе старых калгаснікаў. Яны скардзіліся, што арцельная гаспадарка занепадае.

... Выяснілася, што старшыня арцелі—нядбайны гаспадар, не захоўваў сталінскі Статут і развальваў гаспадарку. Калгаснікі выбралі новага старшыню, вельмі паважанага, гаспадарнага і саліднага чалавека. Справы пайшлі лепш. Я дапамагла калгасу набыць лес, і калгаснікі ўласнымі сіламі пабудавалі даброгную ферму, падцягнулі і паляводства. Калгас паспяхова выканаў план хлебапаставак і выдаў на працадзень па тры кілаграмы збожжа, і вось старыя з'явіліся да мяне, каб паарадаваць мяне сваімі, як яны казалі, «добрымі весткамі».

Першым увайшоў Сцяпан Васільевіч.

— Дзень добры!—сказаў ён, шумна ўздыхнуўшы.

Маці пакланілася:

— Уваходзь, Сцяпан Васільевіч.

Стары павольна зняў дублёны кажух, змахнуў снег з ботаў і паволі, уразвалку, увайшоў у пакой. Падыйшоў да крэсла, агледзеў яго, нібы пераконваючыся ў моцы, нарэшце сеў. Уважліва агледзеўшы ўсё навакол вялікімі сваімі вачыма, ён спытаў зычным басам:

— А Пашы няма дома?

Маці сказала, што я дома і занята нейкай работай.

— Мы не надоўга,—прамовіў Сцяпан Васільевіч, нібы просячы прабачэння.

Зноў пачуліся крокі, адчыніліся дзверы, маці зноў вышла насустрач.

— Ба, старыя знаёмыя, праходзьце!—радасна ўсклікнула маці.

— Не чакала гасцей, Фёдараўна?—паспешна спытаў старэнькі.—Мы аб нашым жыцці падзяліцца прыйшлі з тваёй Пашай. Даўно збіраліся, ды ніяк не маглі вырвацца. Усё калгаснымі справамі варочаем. Во якое, Фёдараўна, жыццё наша...

... Нікіфар Аляксеевіч змоўк, нібы прыслухоўваючыся да нечага, потым задуманна вымавіў:

— Добра зараз дыхае калгасная зямля!

— Прыемна слухаць радасныя весткі,—ласкава сказала маці.

— А нам, Фёдараўна, расказваць!—гучна прамовіў Сцяпан Васільевіч.

— Можна, чайку вып'еце, дзядудзі?

— Рана, Фёдараўна, запісваеш нас у дзядулі,—сказаў Нікіфар Аляксеевіч, узняўшы плечы.—Такія справы варочаем, што маладым за намі не ўгнацца.

— Эх вы, моладзь!—расмяялася маці, праходзячы сенцы.

Неўзабаве яна вярнулася, унёсшы ў пакой закіпаную самавар. Госці сядзелі цесным колам па заголяю і апавядалі мне пра жыццё ў калгасе.

«Дзякуй, Праскоўя Нікіцічна, за дапамогу,—сказалі старыя...»

— А якія, Нікіцічна, справы цікавыя, што проста захапляюць. Трэба нам паспяшаць, каб усё закончыць... Не век-жа нам жыць, а пакуль чалавек жывы, яму належыць старацца ўсё зрабіць, каб і ўнукі і праўнукі ўспамінулі добрым словам. Во які!—гаварыў Нікіфар Аляксеевіч.—Яшчэ пажывем ды і папрацуем на шчасце нашаму людству. А вось хлопцы, што з вайны вярнуліся, вурчаць на нас! «Дзяды, папрацавалі вы на сваім веку даволі, а цяпер і адпачыць вам пара, самі ўправімся». Хіба гэта, Паша, справядлівыя словы? Неразумнае іхняе слова. Дзеду Ахрымычу нашаму восьмы дзесятак пайшоў. Цалюткі год маяўся на печы, адолела яго туга, прыйшоў на паклон у калгас: «Няма сіл маіх больш на печы ляжаць, бакі ўсе адлежалі. Гэтак яшчэ праляжу,—памру, а паміраць неахвота, на калгаснай зямлі жыць стала добра. Прасторна, вольна жыць». І Ахрымычу далі пасаду: ён цяпер першым ударнікам у калгасе. І Нікіціч наш пры пасадзе цяпер, і Лука, а Сцяпан Васільевіч, дык гэты ў полі, нібы яму другі дзесятак толькі пайшоў...

— Маё імя не трывож!—зло гукнуў Сцяпан Васільевіч.—Ты Нікіфар, пра свае справы дакладвай.

— Маіх спраў якраз і няма, а ёсць толькі агульныя,—усміхнуўся Нікіфар Аляксеевіч.

Маці завіхалася каля стала, прыбіраючы пасуду, нават успацела ад хвалявання: яна рада была, што яе равеснікі так па-гаспадарску дбаюць аб калгасе.

— Ласцеся як і раней?—спытала яна.

— Мірна і нельга жыць,—сказаў Нікіфар Аляксеевіч і, глянуўшы на Сцяпана Васільевіча, усміхнуўся:—Адзін аднаго заўсёды пілуем, але, паміж іншым, сябры—вадой не разліць. Разважце нашу спрэчку. Я кажу Сцяпану Васільевічу: «Ганьба адна—не мець у калгасе саду, жывем, быццам у тундры якой, глядзець мутарна». А ён кажа: «Не нашага розуму займацца садам. Не паспелі мы з табой, Нікіфаравіч, дык няхай цяпер маладыя зоймуцца яблынямі». Праўда, што нам за гэтыя гады было не да яблынь, вайна таму перашкодай, а цяпер нам нішто не пашкодзіць. Пустка ў нас ёсць вялікая-правялікая. Вось і будзе сад для чалавечтва!.. Мы мноства ям накапалі. Злеу Сцяпан Васільевіч, а сам больш за ўсіх ям накапаў.

— Належыць дастаць такія сарты, каб не мерзлі,—сказаў Сцяпан Васільевіч.—А дзе дастаць такія? Таксама нашукаешся!..

— Вось-бы, Пашанька, дастаць для нашага саду мі-

чурынскія сарты. Гэтыя сарты, які-б мароз ні трахнуў, вынесуць. Іван Уладзіміравіч Мічурын тварыў для людства, для нас, для ўнукаў і праўнукаў. Таму і самыя найлепшыя сарты вырасціў.

— А ты што, знаёмы быў з Мічурынным?—усміхнуўся Сцяпан Васільевіч.

— Чытаў пра гэтага рускага чалавека. У ягоным садзе якой толькі на свеце не было садавіны. Адных толькі яблык было сорак пяць сартоў; груш—дваццаць сартоў, вішань трынаццаць сартоў, усе, якія ні ёсць на свеце аграсты, паземкі, рабіны, арэхі, абрыкосы, вінаград, маліны, табакі—усё, што было і чаго раней ніколі на зямлі не радзілася, усё стварыў гэты рэдкі чалавек, Іван Уладзіміравіч Мічурын! Перад гэтым рускім чалавекам прырода адступала!

— Моцна спадзяемся, Праскоўя Нікіцічна, што дапаможаш нам абзавесціся садам,—сказаў Нікіфар Аляксеевіч.

Я абяцала дастаць мічурынскія сарты для іх калгаснага саду.

— Дзякуй, Праскоўя Нікіцічна, за дапамогу,—сказалі старыя амаль хорам і падняліся са сваіх месц.

— А чаго заспяшаліся?!—суроў крыкнула маці.

— Трэба ўжо нам паспяшаць,—сказаў Нікіфар Аляксеевіч.—Добрыя-ж весткі нясем народу.

... Я выйшла на вуліцу праводзіць гасцей. З блакітнага неба глядзеў светлы месяц. Старыя з выгодай рассяліся на санках.

Мне трэба было зайсці да трактарыста Антона Дзімітрыева. Я пайшла па вуліцы, асветленай яркім месяцам. Сяло пасля працоўнага дня ажывала, весялілася. Далёка па вуліцах сяла разносіліся песні і смех. У ціхіх марозным паветры звінелі галасы, недзе іграла гармонь, дзяўчына спявала мяккім кантральто.

... Я ведаю, што надта стаміліся за дзень тыя, якія спявалі там, каля доміка Альжбеты Чалпанавай. Яшчэ як стаміліся!

Яны працавалі ў полі: расстаўлялі шчыты, ладзілі снежавыя заслоны ад ветру, каб захаваць азімыя пасевы; працавалі ў калгаснай кузні, на фермах, на рамонце трактараў, камбайнаў і прычэпнага інвентара. Так, яны былі стомлены, але скончыўся іх працоўны дзень, на блакітным, ясным небе ўзышоў месяц, і мужчыны, жанчыны, дзяўчаты выйшлі на вуліцу спяваць. Тыя, якія любяць жыццё,—спяваюць. У маім сяле спяваюць, дапознага льецца звонкая песня. Мы любім жыццё!

ДЭЛЕГАТКІ—ІНІЦЫЯТАРЫ СПАБОРНІЦТВА

РАЦУЮЧЫ ў заводчыкаў братоў Браун, я перанесла ўсе жахі капіталістычнай эксплуатацыі ва ўмовах панскай Польшчы.

За многія гады я добра засвоіла ўвесь працэс гарбарнай вытворчасці, мела немалы вопыт, але прафесію сваю не любіла. Ды і ніводзін з рабочых не мог яе палюбіць. І гэта зусім зразумела. На нас не глядзелі як на людзей, з нашай думкай не лічыліся. Жанчынам за работу плацілі грашы. Вядома, што яны не былі зацікаўлены ў тым, каб удасканаліць працэс, павысіць выпрацоўку, бо ведалі, што прыбытак пойдзе гаспадару, а заробтак рабочага знізіцца.

Іншая справа цяпер. Як гаспадары вытворчасці, мы самі вышукваем спосабы павелічэння прадукцыі, росту прадукцыйнасці працы. Жанчына стала актыўнай сілай на вытворчасці. Аб творчым росце жанчын я і хачу расказаць на прыкладзе работы нашага завода.

У мінулым годзе мяне выбралі старшынёй жонсовета. Асноўнай мэтай сваёй паставілі мы палітычнае выхаванне жанчын, далучэнне іх да актыўнага грамадскага і вытворчага жыцця. Усю работу праводзім у цеснай сувязі і пад кіраўніцтвам партыйнай арганізацыі. Не будзе пераўвельчэннем сказаць, што без шырокага ўдзелу жанчын не праходзіць ні адно мерапрыемства, якое праводзіць партыйная арганізацыя.

Калі наша краіна ўступала ў перадавыя сацыялістычнае спаборніцтва, жонсовет звярнуўся з заклікам да ўсіх работнікаў завода — выканаць к першаму мая пяцімесячнае заданне. Усе жанчыны горада падтрымалі наш заклік і вышлі пераможцамі ў агульназаводскім спаборніцтве.

Цяпер нашы работніцы складаюць перадавы атрад стаханаўцаў завода. Так, напрыклад, суседзінка аддзела чэха Мар'я Мысліўчык да 1 мая выканала тры гадавыя нормы. Намочніца плаціроўчыка Паліна Аўчарава выканала пяцімесячнае заданне на 180 працэнтаў. З такімі паказчыкамі сустрэлі свята і работніцы Хацюк, Шыман Л. і Шыман С. Яны з дня ў дзень удасканальваюць працэс вытворчасці, бо ведаюць, што іх звышпланавая прадукцыя ідзе на ўмацаванне вытворчай магутнасці дзяржавы, што іх праца будзе аплачана спаўна.

Жыццёвай неабходнасцю перадавых работніц завода стала імкненне няспынна ўдасканальваць тэхналагічны працэс, павышаць прадукцыйнасць працы. У іх з'явіўся патрэбны савецкім работніцам гаспадарчы падыход да работы.

У перадастрычніцкім спаборніцтве жанчыны-дэлегаткі ішлі першымі.

Вытворчы ўздым вывёў скурзавод № 4 на адно з перадавых месц у горадзе, дапамог калектыву эканоміць 47 тон умоўнага паліва, 600 кілаграмаў тэхнічнага тлушчу.

У дні падрыхтоўкі да знамянальнай даты — 30-годдзя БССР — жанчыны-дэлегаткі зноў разгарнулі сацыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне плана, за эканомію матэрыялаў, за звышпланавыя наакупленні. Яны выклікалі на спаборніцтва дэлегатак шклозавода.

Жонсовет стаў сапраўдным цэнтрам масавай і арганізацыйнай работы сярод жанчын, заслужыў павагу і аўтарытэт сярод калектыва рабочых.

Дзейнасць жонсовета выходзіць далёка за рамкі завода. Жанчыны сочаць за чыстатой у заводскай сталовай, праводзяць санітарны агляд кватэр рабочых. У дні падрыхтоўкі да 31-й гадавіны Кастрычніка жанчыны-дэлегаткі звярнуліся з заклікам да рабочых свайго калектыва, усіх прамысловых прадпрыемстваў і ўстаноў горада, каб кожны работнік адіраваў па дзесяць гадзін для добраўпарадкавання свайго горада. У гэтым мерапрыемстве прынялі ўдзел многія сотні рабочых, служачых, вучняў.

Усю работу жонсовет праводзіць строга па плану. У нас адбываюцца агульныя сходы жанчын.

На заводзе дэлегаткі разгарнулі вялікую культурна-масаваю работу. У харавым гуртку і ў гуртку вышывкі жанчыны развіваюць свае здольнасці. У гуртку па ліквіданні непісьменнасці вучыцца 20 чалавек.

Вытворчая актыўнасць і актыўны ўдзел у грамадскім жыцці гавораць аб росце свядомасці і палітычнай даспеласці нашых жанчын. Чатыры гады назад многія з іх былі зусім непісьменныя, а іншыя ледзь-ледзь маглі распісацца. Цяпер нізмерна вырас іх культурны ўзровень. Так, Вольга Андрэўна Бертэль наведвала школу для дарослых і зараз вучыцца на міжабласных партыйных курсах. Яна вылучана майстрам аддзела чэха. Нядаўна яе прынялі ў члены партыі. Таксама нядаўна ўступіла ў партыю начальнік аддзела тэхнічнага кантролю член жонсовета Н. В. Якушава. Мяне з радавой работніцы спачатку вылучылі майстрам, а ў мінулым годзе — начальнікам аддзела чэха. На кіруючай рабоце знаходзіцца зараз і А. Я. Міхайлава — зменны майстар адмочна-зольнага чэха.

Радасць творчай працы, вялікія палітычныя правы і ганаровае становішча можа мець жанчына толькі ў нашай краіне сацыялізма.

М. АСТРОУСКАЯ,
старшыня жонсовета Гродзенскага скурзавода № 4.

Да 30-годдзя БССР гродзенскія вышывальшчыцы рыхтуюць вялікую калектывную работу: арнаментальны дыван з гербам рэспублікі ў цэнтры. На здымку: Вышывальшчыцы П. В. Суконька (злева) і З. Н. Груздзёва, мастак Д. Я. Парахня, па эскізу якога вышываецца герб, і майстар мастацкай вышывкі Б. І. Любоўіч.
Фото Л. Мазелева.

Барацьба навукі за падоўжанне жыцця чалавека

АУНО людзі задумваліся над пытаннямі жыцця і смерці. Яшчэ ў сярэднія вякі так званыя «алхімікі» шукалі такі «філасофскі камень», з дапамогай якога можна зрабіць людзей шчаслівымі, бедных — багатымі, хворых — здаровымі. Але ўсё гэта было дарэмна. Цудаў у прыродзе не бывае.

Смерць чалавека параджала ў дзікуноў страх перад магутнымі сіламі прыроды, якіх яны не маглі разгадаць. Мацнела вера ў існаванне нейкай таямнічай душы, якая нібыта пакідае цела чалавека ў момант смерці. Гэтая вера ў звышнатуральныя, бажэственыя сілы шырока культывавалася рознымі рэлігіямі.

Поспехі прыродазнаўства ў 19 стагоддзі прыўзнялі заслону над светам таямніц і загадак у прыродзе. Як паказалі навуковыя доследы, жыццё характарызуецца цэлым радам складаных з'яў: ядой, дыханнем, кровазваротам, выдзяленнем непатрэбных вяршчэстваў. Гэты комплекс з'яў у чалавечым арганізме носіць у навуцы назву абмену вяршчэстваў. Калі ў арганізме спыняецца абмен вяршчэстваў, тады спыняецца і жыццё. Але смерць не наступае імгненна, як думалі раней. Асобныя органы і тканкі яшчэ жывуць на працягу многіх гадзін і нават дзён пасля смерці. Не выпадкова таму, што ў нябожчыкаў адрастаюць вусы, барада, пазногці. Асобныя органы чалавека, змешчаныя ў фізіялагічны раствор, блізкі па свайму саставу да крыві, жыві ў лабараторыях рускіх вучоных гадзінамі і нават днямі. Прафесару Кулябка ўдалося нават ажывіць сэрца трохмесячнага дзіцяці, якое памерла ад запалення лёгкіх за суткі да вопыту. Сэрца працавала на працягу 24 гадзін.

Шырока вядомы выдатныя аперацыі другога рускага вучонага-акадэміка Філатава, якімі ён праславіў савецкую медыцыну на ўвесь свет. У хірургічнай практыцы Філатава былі выпадкі, калі сляпым, якія не бачылі па 30—40 год, вяртаўся зрок. Акадэмік Філатаў здымаў бяльмо і на яго месца перасаджваў здаровую рагавіцу, узятую з трупаў.

У барацьбе з хваробамі сучасная медыцынская навука мае багаты арсенал сродкаў, якія служаць падоўжанню жыцця чалавека. Сардэчныя прыпадкі пры разнастайных хваробах сэрца смяртэльна небяспечны. Але ўжыванне кафеіну, камфары, адрэналіну часта ратуе чалавека ад смерці. Своечасовае ўліванне ў вены фізіялагічнага раствору пры вялікіх страхах крыві вырашае справу на карысць жыцця і перамагае надыходзячую смерць.

У перыяд Айчынай вайны асабліва вялікае значэнне мела донарства і пераліванне крыві, дзякуючы якому вялікай колькасці раненых байцоў Савецкай Арміі было вернута жыццё. У гэтым заслуга не толькі ўрачоў, але і савецкіх донараў, якія аддавалі сваю кроў для пачэснай справы — перамогі над фашысцкім агрэсарам. Пераліванне крыві ўзмацняе дзейнасць усіх частак арганізма, садзейнічае аднаўленню і ўзмацненню абмену вяршчэстваў у клетках, што вядзе да іх амаладжэння.

Такім чынам мы бачым, што навука авалодала сродкамі і метадамі барацьбы з самай смерцю.

З гэтага паводу вучоны Негаеўскі піша: «Вядома, труп ажывіць нельга. Справа ідзе аб тым, што ў пэўных выпадках магчыма ажывленне арганізма, які знаходзіцца ў стане агоніі, а таксама ў першыя хвіліны пасля спынення сардэчнай дзейнасці і дыхання». Можна не сумнявацца, што на меры далейшага развіцця навукі граніца смерці і магчымага ажывлення будзе адсунута яшчэ далей. Над гэтым пытаннем працуюць зараз савецкія вучоныя.

Але ў якіх межах магчыма жыццё чалавека? Шматлікія прыклады з жыцця жывёл сведчаць аб тым, што працягласць іх жыцця ў 5—8 раз перавышае перыяд іх росту. Такім чынам і жыццё чалавека можа прадоўжыцца год да 150. Вядомы шматлікія прыклады доўгалецця людзей. У часе перапісу насельніцтва ў 1926—27 гг. у СССР зарэгістравана 29526 чалавек ва ўзросце звыш 100 год.

Аднак, у жыцці даволі часты з'яві, калі людзі старэюць заўчасна.

У верасні 1938 года ў Кіеве адбылася першая ў гісторыі медыцыны навуковая канферэнцыя, прысвечаная вывучэнню прычын узнікнення старасці і спосабаў барацьбы з заўчасным старэннем. Канферэнцыя ўстанавіла, што хваравітыя расстройствы розных органаў ёсць толькі праява ненармальнага, заўчаснага старэння, якое выклікаецца скапленнем у клетках шкодных прадуктаў распаду. Прычынай заўчаснага зношвання арганізма могуць быць і заразныя хваробы, сістэматычнае атручванне арганізма, змяненні ў нервовай сістэме, у злучальнай тканцы і іншых. Звычайна старасць звязана з драхласцю, разумовай слабасцю, але яна магчыма і без гэтых адзнак. Многія вялікія людзі да глыбокай старасці захоўвалі здольнасць разнастайнай творчай дзейнасці. Вялікі рускі фізіялаг Паўлаў, напрыклад, працаваў да 86 год, Леў Талстой — да 83 год, мастак Рэпін — да 86 год, на сотым годзе жыцця памёр савецкі паэт Джамбул. Такіх прыкладаў многа. Праведзенае па ініцыятыве акадэміка Багамольца абследаванне старых на Украіне і ў Абхазіі ва ўзросце 90—142 год паказала, што ў іх не было склерозу, яны мелі нармальную псіхіку і праяўлялі актыўную цікавасць да навакольнага жыцця. Але ў гэтых старых адзначана аслабленая работа сэрца, органаў дыхання.

Чым-жа тлумачыцца натуральная старасць, якая прыходзіць у канцы жыцця, як законамерная завяршаючая стадыя індывідуальнага развіцця?

Энгельс пісаў: «Жыццё ёсць форма быцця бялкоў цел, і гэта форма быцця заключаецца па сутнасці ў пастаянным самаўзнаўленні хімічных складаных частак гэтых цел».

З узростам чалавека працэсы самаўзнаўлення паступова загасаюць, актыўнасць абмену вяршчэстваў змяншаецца, паступова змяняецца склад і будова клетак, здольнасць іх да размнажэння. Усё гэта цягне за сабой аслабленне фізічных сіл, паступова ўзнікае старасць. Такім чынам натуральная старасць звязана з аслабленнем усіх органаў. Але і ў глыбокай старасці чалавек можа захаваць фізічную і разумовую працаздольнасць. Смерць пры натуральнай старасці прыходзіць без хвароб і пакут, паміраючы як-бы пагружаецца ў глыбокі і ўжо непарабудны сон. Старога нельга зрабіць маладым, але можна папярэдзіць наступленне заўчаснай старасці.

«Затармазіць працэс старэння можна разумным кіраваннем свайго жыцця», — гаворыць акадэмік Багамольца. — Першы прынцып гэтага разумнага жыцця — работа. Працаваць павінен увесь арганізм, усе яго функцыі». Заняткі фізкультурай і спортам, рэгулярная зарадка ўзмацняюць жыццёвыя працэсы, перашкаджаюць застою крыві, папярэджваюць заўчасную старасць. Вялікае значэнне мае правільны састаў яды і наяўнасць у ёй вітамінаў.

Вельмі працяглы сон не асвятляе арганізм, а наадварот — стамляе яго. Пасля працяглага сну чалавек часта адчувае стому і не мае ахвоты працаваць. Спаць вельмі многа — гэта, можа быць, нават горш, чым недасынаць. Ва ўсім неабходна пачуццё меры. Трэнероўка мозга патрэбна таксама, як і трэнероўка нашых мышц і іншых органаў. Вопытамі ўстаноўлена, што мозг, калі ён працуе, стварае і вылучае ў кроў такія вяршчэствы, якія неабходны для падтрымання ўсяго арганізма ў стане актыўнасці.

Лягчэй папярэдзіць заўчасную старасць, чым звярнуць маладосць арганізму, калі ён састарэўся. Адсюль следуе вывад, што меры для папярэджання старасці і прадаўжэння маладосці трэба прымаць ужо з ранняга ўзросту.

Ва ўмовах капіталізма голад, холад, убоства, сырое і цеснае жыллё, цемната і стомленасць на бязрадаснай рабоце знішчаюць арганізм, выклікаюць хваробы і заўчасную смерць.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя знішчыла эксплуатацыю чалавека чалавекам. У нашай краіне зніклі такія з'явы, як эпідэміі, беспрацоўе, якія скарачаюць жыццё. Праца ў нашай краіне ператварылася з зазорнага і цяжкага ярма, якім яна дзілася раней,

у справу чэсці, у справу славы, у справу доблесці і героіства.

Паводле даных перапісу 1926—27 гг., у Савецкім Саюзе толькі за 10 год сацыялістычнай рэвалюцыі, дзякуючы рэзкаму зніжэнню смяротнасці агульнай і дзіцячай, сярэдняя працягласць жыцця чалавека павысілася на 12 год. Барацьба за доўгалецце і квітнеючую маладосць

неаддзяліма ад барацьбы супраць эксплуатацыі чалавека чалавекам, ад барацьбы за сацыялізм і за яго вышэйшую стадыю — камунізм.

Мы шчаслівы, што жывем і працуем у такі век, калі, як гаварыў таварыш Молатаў, «усе дарогі вядуць да камунізма».

Вл. АЗЕРНІКАУ.

Перапіска з чытачамі

ПАВАЖАНАЯ РЭДАКЦЫЯ!

Я маю сына Валю, 4 год. Вельмі люблю яго і хачу выхаваць з яго праўдзівага, працавітага чалавека, хачу, каб ён заўсёды шанаваў і паважаў мяне. Але часта я бываю незадаволеная сваім сынам: ён шмат капрызнічае, не гледзячы на тое, што дзіця здаровае. Штодня патрабуе новых цацак, не заўсёды слухаецца мяне. Прашу параіць мне, як трэба выхоўваць дзіцей Валінага ўзросту.

А. КРАСОЎСКАЯ.

АБ ВЫХАВАННІ ДАШКОЛЬНІКА

АШКОЛЬНЫ ўзрост дзіцяці — ад трох да сямі год. У гэтым узросце арганізм асабліва гнуткі, пластычны, вельмі падатлівы да знешняга ўздзеяння. Як губка ўбірае вадку, так дзіця з ранніх год убірае ў сябе ўсё навакольнае. Выхаванне дашкольніка — справа надзвычай складаная. У кароткім артыкуле немагчыма ахапіць нават самых асноўных момантаў выхавання, таму затрымаюся на некаторых.

Прычынай нявыхаванасці дзіцяці часта з'яўляецца тое, што самі бацькі няправільна абыходзяцца з імі ад маленства. Зусім натуральна прывязанасць дзіцяці да роднай сям'і, да сваёй маці. Але гэту прывязанасць, любоў і павагу трэба выхоўваць ад ранніх гадоў. Прывучыць малое дзіця, каб яно паўтарала: «Мамачка, я люблю цябе» — гэта яшчэ ніколі не значыць, што яно навучылася шанаваць і любіць сваю маці. Трэба дабіцца, каб дзіця зразумела, што гэтыя словы павінны ажыццяўляцца на справе, нават у дробязях. За матчыны штодзённы клопаты, за ласку дзіця павінна берагчы і шанаваць яе ўсё жыццё. Чалавека ўносяць цёплыя пачуцці да маці, прыгэтыя з дзяцінства.

На жаль, адносіны паміж дзецьмі і маці не ў кожнай сям'і пабудаваны на глыбокай любві і пашане. Калі дзіця не прывучылі паважаць сваю маці, клапаціцца аб ёй, калі яно прывыкла атрымліваць ласку і клопаты толькі для самога сябе, то ў яго будзе расці эгаізм. І калі кожнае дзіцячае жаданне — закон для маці, то гэты эгаізм з кожным годам будзе ўзмацняцца, і дзіця пачне камандаваць сваёй маці: то адмовіцца есці, пакуль маці не пачне расказваць яму байку, то ў здаровым стане папросіць яду сярод ночы, то патрабуе насіць на руках, калі маці занята. Часам у дзіцячых садах можна наглядаць такі малюнак. Маці прыходзіць за дзіцём пасля работы. Яно кідаецца на

шыю, цалуе, мілуе, а вышлі на вуліцу — адмаўляецца ісці, просіцца на рукі. І стомленая маці, хоць і гневаецца, але гэты капрыз здавальняе. Некаторыя бацькі ў гэтым праву «моцнага» характару ў свайго дзіцяці і нават рады таму. Але з узростам патрабаванні дзіцяці растуць, маці не можа іх выканаць, а дзіця не прычынае да слова «не можна» і пачынае капрызнічаць.

Калі ўсе клопаты бацькоў аб сваіх дзецях зводзяцца толькі да таго, каб добра іх накарміць, то гэта не ёсць выхаванне. Абавязак бацькоў — цікавіцца, чым жыло дзіця цэлы дзень, што займала яго, што радала, чаму яно навучылася. Нельга абыхавацца адносіцца да заняткаў дзіцяці. Трэба заўсёды адказваць на тыя пытанні, якія хвалюць дапытлівы розум малога. Дрэнна, калі дзіця заўжды чуе ад маці: «Не дакучай. Я занята. Часу няма. Адстань ад мяне». Тады дзіця аддаляецца ад маці і замыкаецца ў

себе. Ад такой аддаленасці будучы потым пакутваць абое, асабліва маці.

Небяспечны таксама і шлях аману. Дзіцяці трэба абяцаць толькі тое, што можа быць выканана, тады яно будзе верыць маці, а ў гэтай веры — залог не толькі любві, але і моцнай дружбы. Абяцала купіць цацку — купі. Абяцала схапіць з ім куды-небудзь — схапі.

Вельмі дрэнная звычка — падкупіць дзіця. Яно хутка зразумее, што можна абы за што атрымаць ласунак або падарунак і пачне ставіць умовы: «А што мне будзе за гэта? Цукерка? Адной мала, дай дзве», або: «што ты мне прынесла? Нічога? А я слухацца не буду».

З вялікай павагай глядзела я аднойчы на маці, якая зайшла ў дзіцячы ўнівермаг са сваім шасцігадовым сынам, каб купіць яму рукавічкі. Вова падышоў да аддзела цацак і доўга глядзеў на прыгожую завадную машыну. Калі падышла маці, каб паклікаць дамоў, ён сказаў: «Мама, калі ў цябе будуць грошы і гэта машына каштуе нядарага, купі мне яе». Адрозніваў, што гэта маці заўсёды праўдзіва ў адносінах сына, не карыстаецца ніякімі падкупамі пры яго выхаванні, і Вова глыбока шануе яе.

Дзеці запамінаюць і супастаўляюць далёка больш, чым гэта здаецца дарослым. Неахайнасць маці ў адзенні, размова не ад душы з кім-небудзь з дарослых і, з другога боку, чыстата, прамата, патрабавальнасць да сябе — нішто не схавецца ад увагі дзіцяці. Выхавацелі дашкольніка павінны заўжды сачыць за сваім вонкавым выглядам, за кожным словам сваім, каб дзеці раслі акуратныя, праўдзівыя, беручы прыклад з дарослых. Вядома, аднаго прыкладу мала. Патрэбна пры гэтым і вытлумачэнне, і ўзнагарода, і пакаранне, але разумнае і ў меру.

С. ПАКРОЎСКАЯ,

начальнік аддзела па дашкольнаму выхаванню Міністэрства асветы БССР.

Па першым снегу.

Фотаэцюд І. Шышко.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІДІЛАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23.

АТ № 3261

Тыраж 10.000

Падпісана да друку 11/XII 1948 г.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Заказ № 529.

Мінск, друкарня імя Сталіна, Пушкіна, 55.

3411 94157 (050)

На аглядзе мастацкай самадзейнасці г. Мінска ў чэсць 30-годдзя БССР. Работніца Мінпромгандлю Болдырева выконвае «Гапак»